

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

ABSTRAKTNÍ MALÍŘSTVÍ, MARK ROTHKO

Abstract Art, Mark Rothko

Абстрактная живопись, Марк Ротко

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program:	Ruština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast
Vypracovala:	Michaela Vlčková
Vedoucí bakalářské práce:	prof. PhDr. Zdeněk Pechal, CSc.

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Mark Rothko vypracovala samostatně pod vedením prof. PhDr. Zdeňka Pechala, CSc. s použitím odborné literatury a pramenů uvedených v bibliografii.

V Olomouci dne:

podpis

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce prof. PhDr. Zdeňku Pechalovi, CSc. za odborné rady, poskytnutí podnětných připomínek a trpělivé vedení práce.

podpis

OBSAH

ÚVOD	5
1 DĚTSTVÍ A EMIGRACE MARKA ROTHKA DO USA	7
2 OBDOBÍ EXPRESIONISMU	11
2.1 30. A 40. LÉTA.....	15
2.2 OSOBNÍ PROHLÁŠENÍ MARKA ROTHKA 1945	18
3 ABSTRAKTNÍ EXPRESIONISMUS	20
3.1 ABSTRAKTNÍ MULTIFORMY	22
4 ROTHKOVO SLAVNÉ OBDOBÍ.....	27
4.1 PROJEV V PRATT INSTITUTE (listopad 1958).....	28
4.2 RESTAURACE FOUR SEASONS	30
4.3 POZDNÍ MALBY ROTHKA	35
4.4 PROJEV PŘI PŘEVZETÍ ČESTNÉHO DOKTORÁTU NA YELOVĚ UNIVERZITĚ 1969	36
4.5 THE ROTHKO CHAPEL.....	37
4.6 SMRT MARKA ROTHKA.....	42
ZÁVĚR.....	43
PEŽIOME	45
SEZNAM OBRÁZKŮ	50
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	51
ANOTACE	53
ANNOTATION	54

ÚVOD

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma Mark Rothko, abstraktní malířství. Důvodem pro volbu zmíněného malíře, který se věnoval abstraktnímu umění ve srovnatelné míře jako Pablo Picasso kubismu, bylo zjištění týkající se malého počtu faktů o Rothkově životě a jeho tvorbě v českém prostředí. Povědomí české veřejnosti o Rothkovi je tedy nižší v poměru k významnosti děl druhé etapy jeho výtvarné produkce. Mark Rothko v druhé polovině 20. století představoval nejen významného abstraktního umělce, ale také zastánce boje proti tehdejší konzumní společnosti. Tento tematický rámec ovlivnil jak jeho směřování v dosavadní tvorbě, tak i celkovou Rothkovu životní filozofii. Zmíněný konflikt mezi majoritním společenstvím konzumu a malířem je patrný i v současných postojích dnešní umělecké scény, což mě inspirovalo k hypotéze týkající se porovnání Rothkova životního postoje s jeho originálním přístupem k vlastní tvorbě.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je tedy podat portrét nefigurativního umění 20. století v kontextu Rothkových děl, která byla schopna ohromit soudobou společnost především na emocionální rovině uvažování. Věnovala jsem se významným estetickým hodnotám, jež charakterizovaly malířovu tvorbu, a odlišovaly ji tak od díla ostatních soudobých umělců. Zabývala jsem se jeho metodami, jež využil při tvorbě barevných polí. Zmíněný termín jsem rovněž ve své práci definovala a uvedla jej do kontextu Rothkova díla. Dále jsem se snažila nalézt příčinu jeho směřování k abstraktnímu umění.

Pozornost jsem zaměřila především na jednotlivá díla Marka Rothka. Uvedla jsem konkrétní ukázky obrazů a pláten, které jsem chronologicky zařadila do celkového umělcova díla. Postupně jsem se dopracovala k nejvýznamnějšímu období jeho výtvarné kariéry. Světoznámého úspěchu dosáhly zejména originální „multiformy“, jež znamenaly průlom v jeho dosavadním uměleckém směřování. Snažila jsem se o ucelený obraz zahrnující většinu výtvorů abstraktního malíře. Nemohu ovšem zaručit komplexnost veškerých děl autora.

Proto jsem se zaměřila zejména na dvě nejpodstatnější zakázky, jež představovaly unikátní předěly v jeho uměleckém životě. Cílem této bakalářské práce bylo rovněž zjistit, jaké motivace malíře vedly ke způsobu zpracování tak vysoce emočně nabitých děl.

Abych mohla Rothkova díla uvést do širších souvislostí, zaměřila jsem se i na důležité mezníky jeho života. Na základě dokumentárních materiálů jsem do své práce zakomponovala i dětství a brzkou emigraci do Spojených států amerických a pokusila jsem se zjistit, zda měly zmíněné události vliv na autorovu tvorbu.

Bakalářská práce je rozdělená do čtyř částí, jež představují významná období jak Rothkova života, tak umělecké kariéry abstraktního umění. Každá etapa byla podrobně popsána na základě odborné literatury a dalších podstatných studií. Své poznatky jsem řádně okomentovala v poznámkách týkajících se jednotlivých obrazů a pláten a vše popíši v závěrečném shrnutí. Výsledky svého zjištění jsem uvedla v komentářích a dodatcích.

1 DĚTSTVÍ A EMIGRACE MARKA ROTHKA DO USA

Malíř a grafik Mark Rothko se narodil v židovské rodině v Rusku, avšak spíše je známý jako malíř americký. Mark Rothko, původně rozený Marcus Rothowitz, se narodil 25. září 1903 v Dvinsku. Od roku 1920 se město stalo součástí nezávislého Lotyšska. Tato doba nebyla příznivá, byla plná perzekucí Židů.¹ Dokumentární film Síla umění, který se v průběhu celého dílu věnuje Rothkovi, popisuje, jak Rothko později vzpomínal na Kozáky, jejichž oblíbenou činností bylo surové bití Židů.²

Rothko se narodil do rodiny lékárníka Jacoba Rothkowitze a Anny Rothkowitz, za svobodna Goldinové. Malíř ovládal dva jazyky, a to hebrejštinu a ruštinu. Jako jediný ze čtyř dětí, byl Rothko poslán do židovské školy. „Он проводил лето на фермах или в деревнях, где деревнянные дома создавали контраст с окружающей равниной, винного цвета дома стали частой темой его картин в его так называемый классический период.“³

Jacob Rothkowitz se rozhodl pro emigraci do Spojených států amerických, z důvodu soudobé situace v Rusku. Nejprve odjel sám, aby nachystal zázemí pro svoji rodinu. „V první polovině 20. století Amerika otevřela svoji náruč rodině, stejně jako spoustě dalších rodin Židů, které se snažily utéct z nepříznivých podmínek tehdejšího Ruska. V Americe byly dva druhy Židů – ti co se věnovali obchodování a ti co si ze svého starého světa přinesli to nejcennější - kulturu.“⁴

Rothkova rodina se usadila v Portlandu v Oregonu, kde provozovali krejčovskou dílnu jeho bratři. „Ротко провел десять дней в поезде, ехал по земле, которая казалась не имела центра и границ. На много позже Ротко проделает такое же

¹ GLENN, Martina. Mark Rothko. In: Umělecké směry Muzea a galerie: Mark Rothko [online]. Martina Glenn, Havlova 1050, 509 01 NOVÁ PAKA, Česká Republika: Glenn, 2009 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=637

² Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

³ Марк Ротко – 1903-1970, an abstract humanist. [dokumentární film]. Režie I. MORGENSZTERN. Francie, 2003.

⁴ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

путешествие несколько раз, на поезде или автостопом, чтобы рисовать акварельными красками.“⁵

Dokumentární film *Síla umění* popisuje, jak se rodina dostala v roce 1914 do špatné finanční situace, jelikož otec umírá. Děti vychovávala jejich matka Anna. Rodina si vydělávala nejrůznějšími pracemi. Mladý Rothko dokonce přeskočil několik ročníků ve škole. „Mark byl v rodině ten chytrý, ten úspěšný, chtěl udělat mamince radost. Byl to typický, vzdělaný, neohrabaný sentimentální Žid, zaujatý silnými myšlenkami. Toužil o nich povědět všechno ostatním, neklidně poposedával na pohovce a rozkládal rukama.“⁶ Mezi jeho oblíbené předměty patřila literatura, sociologie a filozofie, velice ho také zajímala hudba. V sedmnácti letech školu ukončil a začal se aktivně angažovat v židovské komunitě. V této době se stává příznivcem ruské revoluce.⁷

Po střední škole Rothko pokračuje na Yale University v New Havenu. Vedení univerzity si ale nebylo jisté, zda chce židovského studenta, a tak zavedla kvótu. Ze začátku záviselo jeho studium na podpoře na základě studijního stipendia. Přestože studoval řadu předmětů, stipendium mu bylo odebráno a Rothko si musel na další studia vydělávat sám.⁸

Z univerzity nakonec kvůli nedostatku finančního zajištění odešel. O jeho odchodu z university mluví jeho dcera Kate v dokumentu *Марк Потко - an abstract humanist*: „Когда мой отец бросил Yale University, не думаю, что у него в жизни была определенная цель. Когда он бросил Yale, хотел поехать в Нью-Йорк, зная, что там будет много возможностей. Но я не думаю, что он в те времена говорил: Я хочу стать художником. В Нью-Йорке он обратился к искусству как к новому способу самовыражения.“⁹ Roku 1923 se přestěhoval do New Yorku. Až tady se začal věnovat umění. Věřil, že umění může změnit svět. Sám toto mínění doprovází slovy: „Přestěhoval jsem se do New Yorku, abych se tam toulal, porozhlédl a trochu hladověl.“

⁵ Марк Потко – 1903-1970, an abstract humanist. [dokumentární film]. Režie I. MORGENSZTERN. Francie, 2003.

⁶ *Síla umění* [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

⁷ GLENN, Martina. Mark Rothko. In: *Umělecké směry Muzea a galerie: Mark Rothko* [online]. Martina Glenn, Havlova 1050, 509 01 NOVÁ PAKA, Česká Republika: Glenn, 2009 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=637

⁸ Tamtéž

⁹ Марк Потко – 1903-1970, an abstract humanist. [dokumentární film]. Režie I. MORGENSZTERN. Francie, 2003.

V jeho prvních obrazech z 30. let 20. století chybí perspektiva a hloubka. Inspiraci bere v přírodě. Rothko byl spíše druhý typ Žida, jenž byl charakterizován abstinencí touhy po vyšším společenském postavení, které v soudobé společnosti představovala profese právníka či makléře. „Když ve 20. letech přišel Rothko do New Yorku, samozřejmě si toho nikdo ani nevšimnul, byla to jen další ztracená duše jazzového věku v tomto městě. Ani alkohol ani buggy-buggy ho ve skutečnosti nezajímaly, to spíše Marx a Mozart. Hořel touhou, aby udělal něco pro tenhle moderní svět, něco v protikladném duchu k Busby Berkeleymu.“¹⁰

„После возвращения в Портленд, чтобы поработать актёром, он переехал на Манхэттен с единственным намерением, шататься без дела и голодать, как он говорил в шутку.“ „Он решает заняться театром, но в это время его приглашают взять несколько уроков рисования в художественной школе, где использовались живые модели.“ Po usazení se v novém městě začal navštěvovat školu New York School of Design. Tady rozvíjel své schopnosti designéra. Zde poznal významného umělce Arshila Gorkyho, který přednášel dějiny umění. Jeho oborem byla technika malby starých mistrů.¹¹

Poté se Rothko zapsal do několika uměleckých kurzů, doufal, že svůj životní cíl najde v divadle. Na myšlenku stát se malířem přišel až roku 1925. K danému rozhodnutí ho dovedl kurz zátiší Maxe Webera v Art Students League (ASL), kde malíři měli k dispozici živé modely. Kurz Rothko navštěvoval pouhých šest měsíců. Zde se poprvé setkal s prací Henriho Matisse, kterého následně obdivoval.¹² „Эти уроки вели преподаватели обучавшиеся в Европе, некоторые из них, как например Макс Вебер достигли такой же славы как Матисс и Пикассо. Марк Ротко говорил: Я тут же решил, что жизнь художника это для меня, добавляя, я словно был отравлен.“¹³

¹⁰ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

¹¹ Марк Ротко – 1903-1970, an abstract humanist. [dokumentární film]. Režie I. MORGENSZTERN. Francie, 2003.

¹² GLENN, Martina. Mark Rothko. In: Umělecké směry Muzea a galerie: Mark Rothko [online]. Martina Glenn, Havlova 1050, 509 01 NOVÁ PAKA, Česká Republika: Glenn, 2009 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=637

¹³ Марк Ротко – 1903-1970, an abstract humanist. [dokumentární film]. Režie I. MORGENSZTERN. Francie, 2003.

Dvacet tři let se věnoval výuce na Jewish Center Academy v Brooklinu, kde se snažil u studentů rozvíjet jejich přirozené schopnosti. Práce ho absolutně pohltila, obdivoval své studenty a rovněž byl svými studenty obdivován. Aby ale mohl studenty vyučovat, musel publikovat v Brooklyn-Jewish Centre Review. Ve svých textech se zabýval například tím, že mladí lidé v menší míře uvažují nad svou prací. Tvrdil, že tvoří automaticky, bez rozmyslu, zatímco zkušenější umělci si předem vytyčí svůj cíl. S rozvahou přemýšlí o finální verzi díla. „Když stál na stupínku té brooklinské třídy, všechno se zdálo být snadné, říkal studentům, aby ignorovali pravidla, a že malování je tak stejně přirozené jako zpěv a mělo by být jako hudba. Když se o to ale sám pokusil, znělo to spíše jako zaskřehotání. Potíž byla v tom, že dělal to, co studenti nedělají – příliš uvažoval a tak přešel k expresionismu Hustá tmavá barva, načrtnuté linie.“ Podle něj je moderní umění plné impulzů člověka, zatímco malby starých mistrů jsou svázané.¹⁴

Informace, jež vypovídají o autorově dětství a jeho následné emigraci do zahraničí, jsem získala ze dvou zdrojů, a to z televizního dokumentu Síla umění, Mark Rothko (cyklus BBC) a z dokumentárního filmu Марк Ротко – an abstrakt humanist . Zmíněné dokumenty pojednávají o základních meznících Rothkova života. Po zhlédnutí obou námětů jsem nedospěla k existenci patrných diferenciací mezi oběma filmovými díly, které detailně vykreslují dětství malíře. Obě filmové předlohy ukazují Rothka jako člověka židovského původu, který nelpěl jak na movitém zabezpečení svého života, tak i na ambicích získání vysokého postavení v právnickém či makléřském prostředí. Ruský malíř se soustředil především na svoji tvorbu a podmaňoval jí svůj životní filozofický postoj vůči konzumní společnosti. Mark Rothko nebyl přijímán určitými vlivnými lidmi, neboť pocházel z židovské rodiny. Tento fakt pociťoval jak ve své rodné zemi, tak i ve Spojených státech amerických. Od emigrace do USA se začal věnovat umění komplexněji, k čemuž se jeho rodina stavěla negativně a zaujímal se ze začátku kritické stanovisko vůči jeho rozhodnutí týkající se budoucí kariéry.

¹⁴ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

2 OBDOBÍ EXPRESIONISMU

Amy Dempseyová charakterizuje daný směr následovně.

„V kunsthistorii se termínu expresionismus začalo obecně užívat k označení alternativy postimpresionismu. Měl to být výraz nových antiimpresionistických tendencí, které se objevovaly v různých zemích přibližně od roku 1905. Tyto nové formy výtvarného umění, používající barvy a linie symbolicky a emotivně, byly v jistém smyslu skutečně opakem impresionismu: místo aby umělec zaznamenával dojem, jakým na něj okolní svět působí, tentokrát malíř naopak vyjadřuje vlastní dojmy ze světa kolem sebe. Tato koncepce ve výtvarném umění byla natolik revoluční, že se **expresionismus** stával symbolem pro **moderní**.“¹⁵

Mark Rothko se v daném období zaměřoval na figury, které následně překrucoval na obraze a poté je umístil na jednoznačné místo. Jeho figury se ztrácely v myšlenkách, prezentoval je jako individualisty a cizince, i když se vyskytovaly ve skupinkách. Rothkovo expresionistické období můžeme považovat za etapu hledání inspirací a rozvíjení stylu.¹⁶

Podle uvedených zdrojů malíř rád navštěvoval výstavy, muzea a galerie. Roku 1928 sám poprvé vystavil svá díla v galerii Opportunity ve spolupráci se skupinou mladých umělců. Díla byla převážně expresionistická a temná, byla doplněná i pracemi studentů. Návštěvníci si zde mohli všimnout jak kreseb, tak i akvarelů. Obrazy sklidily ve velké míře pozitivní kritiku. Jeho postavy působily neuceleně. Figury totiž nebyly detailně vykresleny a působily tak neúplně až ztraceně. Znázorněné postavy však neměly představovat konkrétní osoby. Na obrazech byli vždy vykresleni individualisté nebo je možno označit i za cizince, kteří byli vyobrazeni ve skupinách ostatních postav. V této době Rothko svá díla ještě nezpeněžoval.¹⁷

¹⁵ DEMPSEY, Amy. Umělecké styly, školy a hnutí: encyklopedický průvodce moderním uměním. 2. vyd. Praha: Slovart, 2005. ISBN 8072097318. Str. 70.

¹⁶ Mark Rothko: Klasické dílo [online]. Hustopeče, 2008 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/180552/ff_b/Bakalarska_prace.pdf. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita. Vedoucí práce PhDr. Aleš Filip, Ph.D. Str. 20.

¹⁷ GLENN, Martina. Mark Rothko. In: Umělecké směry Muzea a galerie: Mark Rothko [online]. Martina Glenn, Havlova 1050, 509 01 NOVÁ PAKA, Česká Republika: Glenn, 2009 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=637

V počátcích umělecké kariéry se zabírá především Rothko portréty přátel a rodiny. Jeho velkou inspirací byla například hromadná doprava, ve které dokázal zachytit spoustu tváří, které znázorňovaly lidské charaktery. Inspiraci získával z urbanistických námětů. „Он рисует людей, которые не улыбаются удаче и которые ищут убежище под землей - станция метро в Нью Йорке (...). Эта работа предвосхитила будущее погружение в глубины его сюрреалистического периода.“¹⁸

„Série obrazů pro podzemní dráhu, byla Rothkova první díla, která veřejnost zaskočila. Díla plná bezútěšného odcizení mužů a žen Eliotovy pustiny. Jsou zvláštním způsobem naléhavá. Zvolil si každodenní výjev z městského života a vložil do něj studený pocit zániku. Byli to každodenní pasažéři z Brooklynu, nebo bloudící duše osvobozené v očistci? Orfeus hledající Euridiku ve vlaku trasy D? Rothkovu pozornost zaujala architektura podzemní dráhy i s truchlivými řadami sloupů. Skutečné drama se tu odehrává mezi barvami. Rothko mluvil o svých barvách jako o hercích.“¹⁹

Obrázek č. 1 - Mark Rothko: Entrance to subway, 1938.²⁰

¹⁸ Марк Ротко – 1903-1970, an abstract humanist. [dokumentární film]. Režie I. MORGENSZTERN. Francie, 2003.

¹⁹ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

²⁰ ROTHKO, Mark. Entrance to subway [online]. 1938 [cit. 2015-09-29]. Dostupné z: <http://rothko-pollock.ru/mark-rotko-vxod-v-podzemku/>

Autor J. Golding ve své knize *Cesty k abstraktnímu umění* popisuje Rothkovy obrazy následovně: „V obrazech s podzemní dráhou, které maloval přibližně v letech 1936-1938 (...); postavy na nich vypadají jako přízraky a nenavazují spolu navzájem žádný kontakt. Obrazy jsou organizovány z hlediska kompozice, v níž výrazně dominují vertikály a horizontály, které tím jak se protínají, vytvářejí jakousi mřížku opouzdřující jednotlivé prostorové buňky. Kompozičně a také tematicky (...) předjímají pochmurně tklivou a téměř hroživou náladu Rothkova předposledního období.“²¹

V roce 1932 se seznámil se svojí budoucí ženou Edith Sacharovou – návrháčkou šperků. Ta se stala jeho manželkou 12. listopadu téhož roku. Edith se věnovala hře na klavír a obdivovala Mozarta.²² Roku 1933 se konala jeho první samostatná výstava, rodina ho však příliš nepodpořila, jelikož podle nich by se měl v době krize věnovat užitečnějším činnostem, které zastávali ostatní členové rodiny.²³ „Его работы выставлялись, но никто их не покупал. Чтобы прожить, он учит рисование детей в бруклинской школе. Ему нравилась эта работа и он посвятил ей двадцать три года, с 1929 по 1952 год. Постоянно развивает свое эстетическое видение. Его работа с детьми становится чем-то в роде лаборатории, особенно эксперименты с цветом.“²⁴

Tato doba se pro Rothka stává převratnou. Poznává spousty nových přátel, jako je například Adolph Gottlieb, Milton Avery, Barnett Newman. Skupina mladých umělců spolu trávila mnoho času, několikrát i na Lake George. Vzájemně se inspirovali a dlouhé chvíle trávili nad malbou. Právě setkání s Miltonem Averym, o dvacet let starším umělcem, Rothka poznamenalo. Dokonce jednu dobu jeho ateliér navštěvoval denně. Milton Avery byl figuralista (tvořil figurální kompozice), ale jeho díla byla oproštěna od vyprávění. Celou skupinu umělců spojoval podobný osud židovských emigrantů. Rothko byl jimi inspirován, což je patrné i na jeho malbách (jiné použití barev). Díky Averymu se Rothko dostává mezi profesionální umělce a také s ním poprvé

²¹ GOLDING, John. *Cesty k abstraktnímu umění: Mondrian, Malevič, Kandinskij, Pollock, Newman, Rothko a Still*. Vyd. 1. Brno: Barrister, 2003. *Dějiny a teorie umění*. ISBN 80-865-9848-9. Str. 140.

²² ROTHKO, Mark, KOLÍBAL, Stanislav (ed.). *Umělcova skutečnost*. Vyd. 1. Praha: Arbor vitae, 2008. *De arte*. ISBN 978-80-87164-05-1. Str. 98.

²³ GLENN, Martina. Mark Rothko. In: *Umělecké směry Muzea a galerie: Mark Rothko* [online]. Martina Glenn, Havlova 1050, 509 01 NOVÁ PAKA, Česká republika: Glenn, 2009 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=637

²⁴ Марк Ротко — 1903-1970, an abstract humanist. [dokumentární film]. Režie I. MORGENZTERN. Francie, 2003.

vystavuje obrazy krajin. Mezi jejich nejoblíbenější témata patřila prostorová funkce barvy.²⁵

Od roku 1935 se Rothko začal účastnit pouze skupinových výstav (čtyři roky) společně se skupinou The Ten, které byl spoluzakladatel. Obrazy byly inspirovány lidskou postavou a podzemní dráhou. V těchto letech Rothko upadal do depresí. Jedním z důvodů byla špatná finanční situace. Byla mu totiž odeprána finanční podpora, jelikož nebyl občanem Spojených států. Současně ale pracoval pro oddělení Work Progress Administration, kde tohle pracovní místo získal díky své samostatné výstavě v New Yorku (Contemporary Arts Gallery). Ve 40. letech se poprvé se objevují u Rothka velké plochy barev.²⁶

Jako další zdroj do bakalářské práce jsem si zvolila diplomovou práci Mark Rothko: Klasické dílo, studentky Masarykovy univerzity.

The Ten bylo sdružení mladých umělců, které spojoval původ židovských emigrantů a jejich tvůrčí zájem o expresionismus. Umělci se soustředili na proporce postav, které následně překrucovali, používali temné a ostré barvy, aby co nejlépe zachytili výjev na plátně. Výjimkou byl člen skupiny Bolotowsky, zabývající se geometrickou abstrakcí. Skupina se často scházela a diskutovala o svých malbách, rozvíjela různorodé teorie, které následně pomáhaly ke zdokonalení jejich stylu. The Ten si vybudovala pozoruhodné postavení na umělecké scéně. Ve skupině působilo několik umělců, kteří prezentovali charakteristickou vizi, díky níž mohli definovat vlastní pozici ve světě umění mnohem efektivněji. Zasluhou toho, skupina získala výhodné výstavní možnosti. Mladí umělci odmítali soudobou uznávanou americkou malbu, a to, že oni sami se vyhnuli záporné reakce od některých uměleckých institutů, je v tom utvrdilo. V listopadu roku 1938 proběhala jejich výstava s názvem The Ten: Whitney Dissenters. Současně s ní probíhala výstava „Whitney Annual Exhibition of Contemporary American Painting“ v nedalekém Whitney Museum of American Art. Na zmíněné výstavě představoval svá díla pouze jeden ze skupiny The Ten – Bolotowsky. Rothko a Bernard Braddon upřímně kritizovali výběrový proces do Whitney Museum, který z velké části

²⁵ ROTHKO, Mark, KOLÍBAL, Stanislav (ed.). Umělcova skutečnost. Vyd. 1. Praha: Arbor vitae, 2008. De arte. ISBN 978-80-87164-05-1. Str. 98.

²⁶ GLENN, Martina. Mark Rothko. In: Umělecké směry Muzea a galerie: Mark Rothko [online]. Martina Glenn, Havlova 1050, 509 01 NOVÁ PAKA, Česká Republika: Glenn, 2009 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=637

zahrnoval regionalisty a krajináře oslavující život v USA. „Hlavním důvodem pro tento odpor bylo inklinování kurátorů k odmítání kubismu a inovačních abstraktních maleb. Představovali umělce, kteří přinášeli málo nového. Přestože protesty The Ten mířily jen na jedno muzeum, umělci věřili, že ve Spojených státech amerických existují další odpůrci konvenčního chování. Postupem času bylo patrné, že členové The Ten postupovali ve vlastním vývoji v rozdílných filozofických směrech. V roce 1939 se skupina rozpustila, ale Rothko a Gottlieb pokračovali opět v plodné spolupráci, která je oba posunula do nové fáze tvorby.²⁷“

2.1 30. A 40. LÉTA

30. léta nebyla pro Rothka nejlepším obdobím v New Yorku. Celkově nebyl o obrazy zájem. Pokaždé, když zašel na výstavu do muzea Moderního umění například na Pabla Picasa, sám sebe ujišťoval v tom, že na rozdíl od významných umělců tápe. Zlom v něm vyvolal až obraz H. Matisse – Červený pokoj. Možná to souviselo s tím, že Matisse osvobodil barvu od konkrétních předmětů. Věci už neměli barvu, ale měl ji obraz. Nicméně ve 30. letech, když Matisse maloval, Rothko stále příliš přemýšlel a vracel se ke knihám. K řeckým a Shakespearovým tragediím. Snažil se o tragické vyjádření prvků na plátně. Na jeho obrazech je jednoduché najít elementy tragedie – mýty, obludy, egyptské jestřáby, napůl věci, napůl zvířata, obětování a vyvrhnuté vnitřnosti.²⁸

Rothko postupně objevoval práci Henriho Matisse, kterou se snažil pozorně prostudovat. „Когда были в Нью-Йорке показаны работы А. Матисса, Ротко тщательно их изучал. А. Матисс сказал, что использовал цвет, чтобы сделать живопись эффективнее, это видно по работе Красная мастерская (Červený pokoj).“ V této práci je hlavní barva, která působí na emoce.²⁹

²⁷ Mark Rothko: Klasické dílo [online]. Hustopeče, 2008 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/180552/ff_b/Bakalarska_prace.pdf. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita. Vedoucí práce PhDr. Aleš Filip, Ph.D. Str. 24-25.

²⁸ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

²⁹ Марк Ротко — 1903-1970, an abstract humanist. [dokumentární film]. Režie I. MORGENSZTERN. Francie, 2003.

Obrázek č. 2 - Henri Matisse, Červený pokoj, 1911³⁰

Henri Matisse byl člen skupiny **Les Fauves**, což v překladu znamená **Divá zvíř** neboli divoši. H. Matisse měl nadání pro dekorativní zkratku. Studoval barevné škály orientálních koberců a severoafrické přírodní scenérie a vyvinul styl, který měl velký vliv na moderní design. Matisse kromě toho, že na obraze zachycoval hru světla a třpytu, také transformoval vidění do dekorativních vzorů. Na jeho obraze Jídelní stůl je zobrazena souhra vzoru tapety a látky ubrusu a předměty na stole tvoří hlavní motiv obrazu. Dokonce i lidská postava a krajina viděná kolem se stala součástí obrazce, z čehož pak zcela logicky vyplývá, že obrysy ženy a stromů jsou podstatně zjednodušeny a jejich tvary zkresleny tak, aby ladily s květinami na tapetě. Je zde cosi z dekorativního účinku dětských kreseb, a to díky jasným barvám a jednoduchým obrysům těchto obrazů, ačkoli Matisse se ani na okamžik nevzdával vysoké kultivovanosti. V tom byla jeho síla, ale také jeho slabost, protože nedokázal ukázat z této slepé uličky cestu ven.³¹

³⁰ MATISSE, Henri. Červený pokoj [online]. 1908 [cit. 2015-10-06]. Dostupné z: <http://www.wikiart.org/en/henri-matisse/red-studio-1911>

³¹ GOMBRICH, E. Příběh umění. Vyd. v češ. 2. (rev.), v Mladé frontě a Argo 1. Praha: Argo, 1997. ISBN 80-204-0685-9. Str. 573.

Obrázek č. 3 - Henri Matisse, Jídelní stůl (La Desserte). 1908³²

Roku 1938 se Rothko dočkal amerického občanství, což mu usnadnilo situaci ve Spojených státech. Nemusel se nadále obávat deportace zpět do Evropy. V roce 1939 se stal spoluzakladatelem sdružení umělců Federation of Modern Painters and Sculptors – umění bez vlivů politické propagandy. Ve svém osobním životě měl značné problémy. Se svojí ženou Edith přestal sdílet společnou domácnost. Jeden z důvodů byl, že manželka vydělávala spoustu peněz a Rothko se nejspíše vedle ní necítil dobře. Situace se sice mezi nimi na nějaký čas uklidnila, bohužel k rozvodu došlo v roce 1944. V daném období Mark Rothko začal používat své umělecké jméno, které bylo zlegalizováno až roku 1959.

Svobodný Rothko ale dlouho nezůstal. Za rok po rozvodu přišla druhá svatba, tentokrát s Mary Alice Beistle. Ve 40. letech Rothko opustil expresionismus a přiklonil se k surrealismu. Nicméně u surrealismu dlouho nezůstal. Ve 40. letech se u něj poprvé objevila díla, díky kterým se stal uznávaným malířem. Objevil nový umělecký směr,

³² MATISSE, Henri. Jídelní stůl (La Desserte) [online]. 1908 [cit. 2015-10-06]. Dostupné z: <https://www.pinterest.com/caterinelaurent/henri-matisse>

abstraktní expresionismus, při kterém tvořil na rozměrná plátna, své abstraktní multiformy, které později prezentoval v New Yorku – v Betty person Gallery.³³

Období expresionismu bylo pro Rothka jak přínosem, tak i etapou nejistoty. 30. léta nebyla pro Rothka ideální, neboť se potýkal se značnými problémy v osobním i pracovním životě. Stále se obracel k řeckým tragediím a sám o sobě věděl, že doposud nenašel sám sebe. K zlomovému okamžiku došlo, když se seznámil s pracemi Henriho Matisse. V umění to bylo zcela něco nového. Dříve byl na obraze důležitý daný objekt. V pracích Matisse se ale do popředí dostala barva a celková kompozice obrazu. Předměty už nebyly tolik důležité. Matissovy práce Rothka velice zaujaly. Důležitou roli hrála i skupina The Ten. Ve 40. letech došlo ke zlepšení v jeho osobním životě, protože poznal svoji druhou ženu.³⁴

Abych přiblížila myšlení Marka Rothka, zařadila jsem do bakalářské práce jeho osobní prohlášení z roku 1945.³⁵

2.2 OSOBNÍ PROHLÁŠENÍ MARKA ROTHKA 1945

(Tento text byl určen pro katalog výstavy – The Gallery Press, 1945)

„Lpím na materiální realitě světa a na podstatě věcí. Pouze rozšiřuji rozsah této reality, rozšiřuji ji o stejnomocné atributy zkušeností z našeho důvěrněji známého prostředí. Trvám na rovnaké existenci světa zrozeného v mysli a světa zrozeného Bohem mimo ni. Pokud jsem váhal používat známé předměty, je to proto, že odmítám mrzačit jejich zjev jenom kvůli činnosti, jíž pro své stáří nemohu posloužit, anebo pro ni zřejmě nebyly nikdy určeny.“

„Rozcházím se s uměním surrealistickým a abstraktním pouze tak, jak se člověk rozchází s otcem a matkou, když sice uzná nevyhnutelnost a působení vlastních kořenů, ale zároveň trvá na právu se vzepřít: já jsem jako oni dva a také integrální, naprosto na nich nezávislý. Surrealisté objevili glosář mýtů a ustanovili soulad mezi fantasmagoriemi

³³ GLENN, Martina. Mark Rothko. In: Umělecké směry Muzea a galerie: Mark Rothko [online]. Martina Glenn, Havlova 1050, 509 01 NOVÁ PAKA, Česká Republika: Glenn, 2009 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=637

³⁴ Tamtéž.

nevědomí a předměty každodenního života. Tento soulad tvoří vzrušující tragickou zkušenost, která je pro mě jediným zdrojem a návodem umění.“

„Miluji však příliš jak objekt, tak sen, abych jim dal vyšumět do nepodstatné paměti halucinace. Abstraktní umělec dal materiální existenci mnoha neviditelným světům a dobám. Avšak neuznávám jeho popírání žertů, právě tak jako neuznávám popírání materiální existence celé skutečnosti. Pro mne je umění jako žertování ducha a jediný způsob, jak zkonkretizovat smysl jeho proměnlivé rychlosti a nehybnosti.“

„Budu raději marnotratně hýřit než skrblit a spíš bych přisoudil antropomorfické vlastnosti kameni, než odlišil sebemenší možnost vědomí.“³⁶

³⁶ ROTHKO, Mark, KOLÍBAL, Stanislav (ed.). Umělcova skutečnost. Vyd. 1. Praha: Arbor vitae, 2008. De arte. ISBN 978-80-87164-05-1. Str. 50-51.

3 ABSTRAKTNÍ EXPRESIONISMUS

Kapitola s názvem Abstraktní expresionismus přesně vytyčí, co daný termín znamená. Abstraktní expresionismus je zmiňován, protože je to období, ve kterém Mark Rothko začíná být populárním umělcem. Kniha Umělecké styly, školy a hnutí nám přibližuje směr následovně:

Termín abstraktní expresionismus se užíval už během 20. let. Dříve vyznačoval rané abstrakce Vasilije Kandinského, poté výraz byl ve čtyřicátých a padesátých letech spojován se skupinou mladých amerických umělců. Byli to například William Baziotes, Willem de Kooning, Arshile Gorky, Adolph Gottlieb, Philip Guston, Hans Hofman, Franz Kline, Robert Motherwell, Lee Krasner, Barnett Newman, Jackson Pollock, Mark Rothko, ... „Stejně jako první expresionisté cítili tyto umělci, že opravdové umění zachycuje rozporuplné vnitřní pocity a pohnutky člověka. S tímto přesvědčením ve své tvorbě využívali emocionálního i symbolického potenciálu základních aspektů malířského procesu – tj. gesta, barvy, formy a struktury. Se svými evropskými současníky (viz existencialismus a informel) sdíleli romantickou představu umělce, jenž se odcizil hlavnímu proudu společnosti a je morálně nucen tvořit nový druh umění, které by se vyrovnalo s iracionálním, absurdním světem.“

Kritik Robert Coates uvedl termín Abstraktní expresionismus v článku o díle Gorkého, Pollocka a de Kooninga v roce 1946. Nicméně dříve se užívalo více termínů, jako například newyorská škola, americká malba, akční malba (Action Painting) a malířství barevných polí (Colour-Field Painting). Každý z termínů charakterizoval jinou stránku abstraktního expresionismu.

Umělci získali nedůvěru k panujícím ideologiím a s nimi spojenými uměleckými směry, existujícími během druhé světové války. Například sociální realismus, socialismus, nacionalismus, regionalismus, utopismus a geometrická abstrakce. Naopak podporovali díla evropské avantgardy, mimo jiné kubistická, dadaistická a surrealistická. Tyto práce byly vystavené po celé Americe.³⁷

³⁷ DEMPSEY, Amy. Umělecké styly, školy a hnutí: encyklopedický průvodce moderním uměním. 2. vyd. Praha: Slovart, 2005. ISBN 8072097318. Str. 188-189.

„Ve stejné době zároveň v New Yorku rostl zájem o Jungovou psychoanalýzu. Stejně jako Sigmund Freud věřil Carl Jung v odhalení nevědomí, ale zpochybňoval freudovský důraz na sex a individuální neurózy.“³⁸

Arshile Gorky, kterého Breton považoval za surrealistu, by se mohl počítat k prvním abstraktním expresionistům. Byl především ovlivněn Kandinským, jeho abstrakcí a rovněž Miróem. Jeho biomorfní tvary převedl do svých maleb - živých, sugestivních, víceznačných obrazů. Kooning viděl svůj vzor v Gorkém, pracoval s biomorfní abstrakcí. Typické pro něho bylo pojednání lidské postavy. Nejvíce ho proslavil cyklus Ženy z padesátých let, v němž razantními tahy štětcem vytvořil obludný, ale nezapomenutelný obraz ženské úzkosti. Za nejznámějšího se však považuje Jakson Pollock, který si svá plátna pokládal na zem, aby na ně mohl barvu nanášet kapáním ze špachtle, zednické lžice nebo přímo z plechovky. Díla se vyznačují ukázněností, soudržností, smyslem pro harmonii a rytmem. V jeho dílech lze právě vyčíst ohlasy jungovské analýzy – nalezneme zde odkazy na aspekty mýtu.³⁹

Mark Rothko definuje abstraktní expresionismus následovně: „Žádnou takovou definici jsem ještě nečetl a dodnes nevím, co to znamená. V jednom nedávném článku mě označili za akčního malíře. Nechápu to a nemyslím si, že moje práce má něco společného s expresionismem, ať abstraktním či jiným. Já jsem antiexpresionista.“⁴⁰

³⁸ Tamtéž, str. 189.

³⁹ Tamtéž, str. 190.

⁴⁰ ROTHKO, Mark, KOLÍBAL, Stanislav (ed.). Umělcova skutečnost. Vyd. 1. Praha: Arbor vitae, 2008. De arte. ISBN 978-80-87164-05-1. Str.63.

Obrázek č. 4 - Jackson Pollock, Modré tyče, 1952⁴¹

(Své kapalně malby, které znamenaly pravděpodobně nejrevolučnější přervat v tradičních kompozičních technikách veškerých avantgardních směrů, předvedl poprvé Pollock v lednu 1948. De Kooning tento akt komentoval slovy: „Jackson prolomil ledy.“)

I přestože Mark Rothko se za abstraktního expresionistu nepovažoval, převážná řada knih ho do daného směru zařazuje. Obrazy jeho zralého období, které vytvořil uprostřed kvetoucí konzumní společnosti, vyvolávají duchovní představy a vyzývají k rozjímání. Rothko nad sebe vrstvil vodorovné pásy sytých barev, které jako by se nehmotně vznášely, prosvětleny éterickou září. V posledním cyklu pláten pro Rothko Chapel v texaském Houstonu, který dokončil krátce před svojí smrtí, se snažil vytvořit umění dotýkající se těch nejvyšších spirituálních výšin.⁴²

3.1 ABSTRAKTNÍ MULTIFORMY

Mark Rothko: „Obraz žije ve společnosti citlivého vnímatele, v jehož vědomí se rozvíjí a roste. Vnímatelova reakce však může být i smrtelná. Propustit obraz do světla je tedy riskantní a necitlivá záležitost: jak často mu pohledy vulgárních lidí a krutost bezmocných, kteří by nejraději své neštěstí přenesli na vše ostatní, způsobí trvalou škodu.“⁴³

Ve 40. letech Mark Rothko zanechal tvorby v duchu surrealismu, opustil mytologické motivy a nechal se inspirovat abstraktní malbou. Pojem „Multiforms“

⁴¹ POLLOCK, Jackson. Modré tyče [reprodukce olej na plátně]. In: HESS, Barbara, GROSENICK, Uta (ed.). Abstraktní expresionismus. V Praze: Slovart, 2006. ISBN 80-720-9840-3. Str. 37.

⁴² DEMPSEY, Amy. Umělecké styly, školy a hnutí: encyklopedický průvodce moderním uměním. 2. vyd. Praha: Slovart, 2005. ISBN 8072097318. Str. 188-189.

⁴³ HESS, Barbara, GROSENICK, Uta (ed.). Abstraktní expresionismus. V Praze: Slovart, 2006. ISBN 80-720-9840-3. Str. 42.

Rothko sám neprosazoval, nicméně takovým termínem jsou označována jeho vekoformátová díla z let 1946 – 1949. Na jeho kolosálních plátnech jsou k vidění prolínající se barevná pole, která působí, jakoby se vznášela v atmosférickém prostoru obrazu. Byla to zásadní změna v jeho dosavadní tvorbě, přechod k pozdějšímu způsobu malby. Vlastní díla označoval za divákovy živoucí protějšky, jež se mohou cítit dotčeny jeho ignorací. Rothko sám napsal: „Jsou nezaměnitelnou součástí jedinečné situace. Jsou umíněnými, živoucími celky s nutkáním prosadit se. Ve velké míře se vyznačují vnitřní nezávislostí, takže nemusí odpovídat ani odporovat našim každodenním zkušenostem. Nejsou sice přímo spojeny s nějakými pozorovatelnými událostmi (ať už jakéhokoli druhu), avšak zrcadlí zákony a základní potřeby všeho živého.“

Eliza E. Rathboneová známá jako historička umění vhodně podotkla, že Rothkovo dílo zahrnuje „aspekt sebeinscenování“, což přispívá k ještě větší věrohodnosti jeho specifické touhy, co možná nejvíce kontrolovat přijímání vlastních děl. V této souvislosti Rothko v roce 1948 své napsal galeristce Betty Parsonové dopis. Uvádí tam, že by jeho obrazy neměly být vystavovány na místech, které může navštívit každý. Nechtěl, aby jeho obrazy spatřili ti, co nechápou jejich hodnotu. Zvláště si přál, aby bylo zakázáno o jeho dílech psát. Avšak ne všechny jeho požadavky se daly prosadit, i přestože v padesátých letech jeho úspěch stále vzrůstal. O Rothkovu proslulost se nemálo zasadil jeho nový galerista Sidney Janise.⁴⁴

⁴⁴ HESS, Barbara, GROSENICK, Uta (ed.). Abstraktní expresionismus. V Praze: Slovart, 2006. ISBN 80-720-9840-3. Str. 42.

Obrázek č. 5 - Mark Rothko, Obraz bez názvu 8, 1948 – ze série Multiforms (olej na plátně, 127,6 x 109,9 cm, soukromý majetek, sbírka Kate Rothko-Prizelové)⁴⁵

Rothko své obrazy rád přirovnával k divadelním hrám, jelikož k divadlu choval blízký vztah. Jeho první umělecké směřování se týkalo divadla. Roku 1924 studoval drama v Portlandu. V roce 1947 Rothko o svých dílech mluví následovně:

„Mé obrazy se mi jeví jako dramata: tvary na obraze jsou herci. Stvořila je nutnost mít skupinu herců, kteří jsou schopni dramaticky se pohybovat bez rozpaků a gestikulovat beze studu. Herce ani jejich akce nelze předpokládat ani předem popsat. Začínají jako neznámé dobrodružství v neznámém prostoru. Až teprve v okamžiku dokončení bleskne poznání a je vidět, že mají zamýšlenou kvantitu i funkci. Myšlenky a záměry, které byly v hlavě na počátku, se staly prostě dveřmi, jimiž se opouští svět, kde existují. Proslulé kubistické obrazy tak transcendují a obelhávají aspekty kubistického programu. Nejdůležitější nástroj, který si umělec tvaruje stálým používáním, je víra ve vlastní schopnost v případě potřeby udělat zázrak. Obrazy musí být zázračné: v okamžiku, kdy je obraz hotov, intimní vztah mezi stvořeným

⁴⁵ ROTHKO, Mark. Obraz bez názvu 8 ze série Multiforms [reprodukce olej na plátně]. In: HESS, Barbara, GROSENICK, Uta (ed.). Abstraktní expresionismus. V Praze: Slovart, 2006. ISBN 80-720-9840-3. Str. 43.

a stvořitelem končí. Ten tu stojí jako outsider. Obraz pro něj musí být, stejně jako pro kohokoliv, kdo se s ním střetne později, zjevení, neočekávané a bezpříkladné rozeznání věčně blízké potřeby.“⁴⁶

Rothkův výklad dále pokračuje, tentokrát se zabývá tvary na jeho dílech.

„Jsou to jedinečné prvky v jedinečné situaci. Jsou to organismy s vlastní vůlí a náruživou touhou po sebeuplatnění. Pohybují se s vnitřní svobodou a bez potřeby přizpůsobit se tomu, co je pravděpodobné ve známém světě, anebo to narušit. Nemají přímou návaznost na žádnou viditelnou zkušenost, ale přesto v nich rozeznáme zásadu a vašeň organismů. Toto drama se ve známém světě nikdy nedalo uvádět, ledaže každodenní výstupy patřily k rituálu, přijímanému jako součást transcendentní domény. I starodávňý umělec se svou zázračnou virtuozitou shledával nezbytné vytvořit si skupinu prostředníků, netvorů, kříženců, bohů a polobohů. Jediný rozdíl spočívá v tom, že starodávňý umělec žil v praktičtější společnosti, než je ta naše, kde se naléhavost zkušenosti setkávala s pochopením a byla oficiálně uznávána. V důsledku toho lidská figura a další prvky ze známého světa mohly být kombinovány nebo se podílely jako celek na hereckém ztvárnění excesů, které charakterizují tuto málo pravděpodobnou hierarchii. U nás se musí naprosto zamaskovat. (...) Bez netvorů a bohů umění se naše drama neodehraje: ve svých nejhlubších chvílích také tuhle frustraci vyjadřuje. Když je zavrhně jako neudržitelné pověry, ponoří se umění do melancholie. Pro mne největším výdobytkem staletí, kdy umělci přijímali jevy pravděpodobné a známé za svá témata, jsou obrazy s jedinou lidskou figurou – osamocenou ve chvíli totálního pohybu. (...)“⁴⁷

Po období tzv. Multiforem dospěl Mark Rothko ke svému charakteristickému uspořádání barevných polí na monochromním pozadí, které pak s určitými variacemi uplatňoval až do konce kariéry. Roku 1952 Rothko odůvodnil, proč maluje tak velké obrazy: „Uvědomuji si, že malování velkých obrazů spočívá z historického hlediska v pokusu namalovat cosi velkolepého pompézního. Hlubší důvod, proč také obrazy maluji, a myslím, že to platí i pro jiné malíře, které znám, spočívá v touze být velmi intimní a lidský. Namalovat malý obraz znamená, že se ocitáme mimo oblast své vlastní

⁴⁶ ROTHKO, Mark, KOLÍBAL, Stanislav (ed.). Umělcova skutečnost. Vyd. 1. Praha: Arbor vitae, 2008. De arte. ISBN 978-80-87164-05-1. Str. 54-55.

⁴⁷ ROTHKO, Mark, KOLÍBAL, Stanislav (ed.). Umělcova skutečnost. Vyd. 1. Praha: Arbor vitae, 2008. De arte. ISBN 978-80-87164-05-1. Str. 55-56.

zkušenosti, že hledíme na zkušenost jako na stereotypní obraz nebo jako přes zmenšovací sklo. Jestliže však malujeme velký obraz, je jím člověk přímo pohlcen. Již nemůže nic přikazovat.“⁴⁸

V duchu abstraktního expresionismu tvořil Rothko svá nejznámější díla, musím ale zdůraznit, že sám autor se považoval za antiexpresionistu. V dané kapitole jsem se pokusila o přiblížení Rothkovy tvorby současné veřejnosti. Autor byl specifický svým uvažováním nad vlastními díly. Za počáteční průlom v jeho dosavadní tvorbě se dle zdrojů dá jednoznačně považovat fenomén multiformem, jimiž označil sérii unikátních obrazů. V dalším období jeho tvorby už využíval nové techniky - vrstvení barevných pásů nad sebe, jež charakterizovaly jeho malbu po zbytek umělecké kariéry.

⁴⁸ HESS, Barbara, GROSENICK, Uta (ed.). Abstraktní expresionismus. V Praze: Slovart, 2006. ISBN 80-720-9840-3. Str. 72.

4 ROTHKOVO SLAVNÉ OBDOBÍ

Dokumentární film BBC Síla umění Rothko se podrobně zaměřil na jeho slavné období a snaží se co nejvíce přiblížit, co Mark Rothko během života dokázal.

Rothko vytvořil něco naprosto originálního. Jeho cílem bylo, aby obrazy vyvolávaly silné emoce. Nebylo to důsledkem toho, jaké barvy na plátna používá, ale jakým způsobem je nanáší. Na první pohled díla vypadají obyčejně, působí klidně. Rothko maloval silně rozostřené okraje, což způsobilo, jakoby obrazy dýchaly a nadouvaly se jako plachty. Velice důležité jsou nepravidelné lemy po obvodu celého obrazu a mezi barevnými zónami.

Rothkovy obrazy v padesátých letech obhájily americké malířství emocionálně vzrušujícím a smyslově podmanivým způsobem, „Velká vertikální plátna s kontrastujícími barevnými pásy, barevné panely jsou naskládány jeden na druhém, svítivé, jiskřící, zvoucí do hlubokého, nedefinovaného, vzdáleného neznáma.“

Mezi lety 1954 – 1957 se ceny Rothkových obrazů ztrojnásobily. Nejen všechna muzea v okolí, ale i muzea, do kterých se Rothko toužil dostat ve 30. letech, teď musela od něj něco mít. Ale i tak si Rothko svůj úspěch nemohl užít. Rothko nechtěl, aby obrazy sloužily pro diváka jako nějaká „masáž“. Považoval je za protiklad relaxace, jsou tragické, divoké, mají vyvolávat nejhlubší pocity zániku a extáze. „Člověk nemaluje pro studenty výtvarného umění nebo pro historiky, ale pro lidské bytosti a jejich reakce je to jediné, co je pro umělce doopravdy zajímavé.“ Rothko se obával toho, že někdo jeho obrazy označí za pěkné, milé. Báł se, že by jeho obrazy mohly zdobit interiér zbohatlíků. „Lidé, kteří před mými obrazy pláčou, prožívají stejné pocity, jako jsem měl já, když jsem je maloval.“⁴⁹

Rothkovi se podařilo u příležitosti výstavy *Fifteen Americans* v Muzeu moderního umění v roce 1952, jejíž kurátorkou byla Dorothy Millerová, získat vlastní prostor, v němž vystavoval devět obrazů. V mnoha dalších případech se Rothko zdráhal

⁴⁹ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

účastnit se skupinkových výstav nebo přikládat návrhy akvizičním komisím, zvláště když měl pocit, že by očekávaná prezentace jeho děl nebyla přiměřená.⁵⁰

V roce 1958 měl Rothko svoji poslední přednášku, kde popsal divákovi, jak umění viděl a cítil. „Své obrazy vnímám vždycky jako tragické, nemůžu to na nich ukázat, není to žádná lebka ani kosti.“ Řekl, že celé umění je v nastolení lidských hodnot této specifické civilizace, cokoliv psychologického nebo vnitřního nebo objevného co bylo o jeho díle vysloveného, bylo popřením jeho záměru. Prohlásil, že to vychází ze světa a týká se to pouze jeho. Zmiňuje se o tom, že když maluje, má vždy pocit něčeho tragického. Nesnesitelné pocity tragédie chtěl i vtisknout do obrazů pro restauraci Four Seasons.⁵¹

4.1 PROJEV V PRATT INSTITUTE (listopad 1958)

Jedná se o přednášku, která proběhla v listopadu 1958, po které následovaly přímé dotazy diváků. Uvedla jsem ji zde proto, abych přiblížila, jak Rothko vystupoval před diváky, a aby bylo zřejmé, jak Rothko postupoval při své tvorbě.

„Začal jsem v životě malovat dost pozdě, takže jsem si utvořil vlastní slovník dlouho předtím, než jsem si utvořil ten malířský, a proto stále přetrvává, když mluvím o malování. Chtěl bych pohovořit o tom, jak se maluje obraz. Nikdy jsem nezastával názor, že malování obrazu má co dočinění se sebevyjádřením. Jde o zprostředkování světa někomu jinému. Pokud se svět o tomto zprostředkování přesvědčí, změní se. Po Picassovi a Miróovi svět už nikdy nebyl stejný. Jejich vidění změnilo způsob, jak vidíme věci my. Veškeré poučování o sebevyjádření v umění je mylné, to se týká terapie. Je cenné poznat sám sebe, protože se pak můžeme z procesu vyloučit. Zdůrazňuji to, protože existuje názor, že proces sebevyjádření přináší mnohé výhody. Avšak vytvořit umělecké dílo je něco jiného a já hovořím o výtvarném umění jako o řemeslu.“

⁵⁰ HESS, Barbara, GROSENICK, Uta (ed.). Abstraktní expresionismus. V Praze: Slovart, 2006. ISBN 80-720-9840-3. Str. 72.

⁵¹ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

Návod na umělecké dílo – jaké ingredience potřebujete – jak to udělat – postup:

1. Musíte se jasně zaobírat smrtí – předtucha smrtelnosti. Tragické umění, romantické umění atd., pojednává o vědomí smrti.
2. Senzualita. Naše základna konkrétní vazby na svět. Je to smyslný vztah k věcem existujícím.
3. Napětí. Buď konflikt, anebo potlačená touha.
4. Ironie. Tohle je moderní ingredience – sami sebe odsunete do pozadí a prozkoumáte, čímž získáte možnost se věnovat na okamžik něčemu jinému.
5. Vtip a hravost... kvůli lidskému prvku.
6. Efemérní a nahodilé... kvůli lidskému prvku.
7. Naděje. 10 %, aby tragické pojetí bylo snesitelnější.

„Když maluji obraz, odměřuji tyhle ingredience velmi pečlivě. Po těchto prvcích následuje vždy forma a obraz vznikne z jejich proporcí.“

(...) „Patřím ke generaci, která se soustředila převážně na lidskou postavu a studovala ji. S velkým zdráháním jsem dospěl k závěru, že mým potřebám tohle nevyhovuje. Kdo se figurou zabýval, ten ji mrzačil. Nikdo nemohl namalovat figuru jako takovou a mít přitom pocit, že stvořil něco, čím vyjádřil svět. Odmítám mrzačit, musel jsem proto hledat jiné výrazové prostředky. Jeden čas jsem používal mytologie, dosazoval jsem různé tvory, kteří mohli intenzivně gestikulovat, a nebylo to trapné. Začínal jsem používat morfologické tvary, abych mohl namalovat gesta, která jsem nebyl schopen dostat od lidí. Ale dopadlo to neuspokojivě.“

„Mé současné obrazy se zabývají škálou lidských pocitů v lidském dramatu v té míře, jakou umím vyjádřit.“⁵²

⁵² ROTHKO, Mark, KOLÍBAL, Stanislav (ed.). Umělcova skutečnost. Vyd. 1. Praha: Arbor vitae, 2008. De arte. ISBN 978-80-87164-05-1. Str. 59-61.

Obrázek č. 6 – Mark Rothko, Okr a červená na červené, 1954
(Washington, D. C., The Phillips Collection)⁵³

4.2 RESTAURACE FOUR SEASONS

Architekt budovy firmy Seagram požádal Marka Rothka, aby namaloval speciální obrazy pro elegantní přízemní restauraci Four Seasons v manhattanském mrakodrapu. Firma Seagram dala Rothkovy velice výhodné obchodní podmínky. Výměnou za sto padesát až sto osmdesát metrů čtverečních plátna, zaplatí třicet pět tisíc dolarů. Dnes by to bylo asi dva a půl milionu.⁵⁴

„V červnu 1958 obdržel Rothko zakázku na obrazy pro restauraci Four Seasons v newyorském Seagram Building, který navrhli architekti Philip Johnson a Mies van der Rohe.“⁵⁵

Jednalo se o největší zakázku tehdejší doby. Každý jiný malíř by nabídku bez rozmyšlení přijal, nicméně Mark Rothko se dlouho rozmýšlel, radil se, se svými přáteli.

⁵³ ROTHKO, Mark. Okr a červená na červené [reprodukce olej na plátně]. In: HESS, Barbara, GROSENICK, Uta (ed.). Abstraktní expresionismus. V Praze: Slovart, 2006. ISBN 80-720-9840-3. Str. 73.

⁵⁴ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

⁵⁵ HESS, Barbara, GROSENICK, Uta (ed.). Abstraktní expresionismus. V Praze: Slovart, 2006. ISBN 80-720-9840-3. Str. 94.

Neustále nabídku v duchu probíral, proč? Protože nešlo jen o zakázku, jednalo se ještě o americký kapitalismus a taky o příběh jeho vlastního úspěchu.

Věřil, že umění může změnit svět, proto zakázku pro firmu Seagram nemohl odmítnout. Byla to největší výzva jeho dosavadní umělecké cesty. Proto si pronajal velkou místnost, starou tělocvičnu, která mu sloužila jako ateliér.⁵⁶ „Rothko si v ateliéru nechal postavit dřevěnou konstrukci, která odpovídala prostorové dispozici restaurace, pro niž rozvinul zcela nový typ obrazu: přibližně čtvercová nebo příčně formátová plátna v temně rudých hnědých tónech.“⁵⁷

Když na jaře roku 1958 začínal s prací, představoval si nástěnné malby jako lekci beze slov zaměřené na trivialitu všedního života. Rothko přemýšlel, co jeho obrazy budou vyjadřovat a jak se mu dané emoce povedou přenést na diváka.

Základním problémem zakázky, byl její rozsah. Jednalo se o veřejné dílo, které Manhattan sledoval. „Obraz žije díky vnímavému citlivému pozorovateli, to v jeho očích se rozvíjí a ožívá, umírá, když se mu pozornosti nedostává a proto poslat ho do světa je riskantní a bezcitný čin.“

Rothko měl v plánu do obrazů pro Four Seasons vtisknout pocity tragédie. „Mám zájem jen o vyjádření základních lidských emocí, tragédie, extáze nevyhnutelného zániku atd. a skutečnost, že se lidé před mými obrazy hrouť a pláčou, dokazuje, že tyto základní emoce předávám.“

Na jaře roku 1959 Rothko zakázku téměř dokončil. Byl vyčerpaný, proto odjel na tři měsíce do Evropy se svou manželkou a dcerou. Nebyl si ale jistý, jestli přijetí zakázky pro firmu Seagram byla dobrá věc. Byl zaujatý proti těm, co pod jeho malbami budou večeřet, doufal, že jim pokazí chuť k jídlu. Začal se na zakázku dívat čím dál tím víc jako na souboj umění proti konzumní společnosti Manhattanu.⁵⁸

„Vlastně jsem dospěl k názoru, že žádný obraz by se neměl vystavovat na veřejně přístupném místě. Přijal jsem tu nabídku jako výzvu, čistě ze zlomyslnosti. Rád bych

⁵⁶ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

⁵⁷ HESS, Barbara, GROSENICK, Uta (ed.). Abstraktní expresionismus. V Praze: Slovart, 2006. ISBN 80-720-9840-3. Str. 94.

⁵⁸ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

namaloval něco takového, aby každého mizeru, který tam bude jíst, přešla chuť. Kdyby ta restaurace odmítla mé nástěnné malby rozvěsit, bral bych to jako vrcholný kompliment. Jenže to neudělají. Dneska lidi snesou všechno.“⁵⁹

Jeho práci silně ovlivnil umělec Michelangelo, jehož díla viděl na své první cestě po Evropě v roce 1950. „Dosáhl přesně toho účinku, co hledám, dává pocit divákům, že jsou uvězněni uvnitř místnosti, kde nejsou dveře, všechna okna jsou zazděná a že jsou odsouzeni jen k tomu, bušit hlavou o zeď do nekonečna.“ To byl pocit, který Mark chtěl přivodit těm, co budou brzy večeřet v elegantní restauraci na Manhattanu.

„Některé aspekty zakázky byly lichotivé a byly pro Rothka výzvou. Skutečnost, že v restauraci by byla elegantní apartmá s jeho obrazy, posílala Rothkovu touhu pracovat ve veřejném prostoru, aby z něj vytvořil, jak přiznal, svůj interiér.“ Jeho cyklus temně zářících obrazů, měl plně zaplnit zdi restaurace, aby dílo dokonale pohltilo návštěvníky. Usiloval, aby se s hosty restaurace odehrálo něco nepopsatelného.⁶⁰

„Zatím jsem těm Seagramům namaloval tři soustavy panelů. U první to dobře nevycházelo, tak jsem prodal panely zvlášť jako jednotlivé obrazy. U druhé sady jsem správně zachytil základní myšlenku, ale pak jsem to během práce neustále měnil. Asi jsem se polekal, že na to jdu moc tvrdě. Když jsem si svůj omyl uvědomil, začal jsem znovu, a tentokrát se pevně držím původní koncepce. Pořád se v duchu kochám svou zlomyslností. Je to velice silná motivace. Když ta mě bude pohánět, myslím, že práci dokážu rychle dokončit.“⁶¹

Počátkem roku 1959 vytvořil jeden z nejdramatičtějších obrazů pro zakázku Rudou na kaštanové hnědi. Své obrazy díky inspiraci Michelangela pootočil. Místo vertikálních obrazů, z nich byly horizontální obrazy, jež vypadaly jako okenice.⁶² „Od monochromního pozadí se odlišují formy rámu s jednoduchými nebo dvojími

⁵⁹ ROTHKO, Mark, KOLÍBAL, Stanislav (ed.). Umělcova skutečnost. Vyd. 1. Praha: Arbor vitae, 2008. De arte. ISBN 978-80-87164-05-1. Str. 79.

⁶⁰ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

⁶¹ ROTHKO, Mark, KOLÍBAL, Stanislav (ed.). Umělcova skutečnost. Vyd. 1. Praha: Arbor vitae, 2008. De arte. ISBN 978-80-87164-05-1. Str. 80.

⁶² Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

vertikálními otvory, které podle Rothka mají připomínat zavřené dveře nebo okna; jako vzor uvedl slepá okna v Michelangelově florentinské Biblioteca Laurenziana.“⁶³

Na podzim toho roku se šel Rothko se svoji ženou do restaurace navečeřet. Rothko odsuzoval utrácet peníze za jídlo. Sám se stravoval velmi nezdravě a levně, nejlépe v nějakém bistru. Jakmile se ocitli mezi bohatými lidmi, začal se cítit nepříjemně a jeho sebedůvěra velice klesla. „Ten kdo bude jíst takové jídlo, za takové peníze, se na moje obrazy nikdy nepodívá!“ Na druhý den při pohledu na své obrazy viděl pouze trosky svého původního plánu. Obrazy v nejelegantnější restauraci Manhattonu nikdy viset nebudou, o tom už bylo rozhodnuto. Rothko měl smluvně dohodnuté, že pokud obrazy nedodá nebo projekt neproběhne, zůstane on sám majitelem obrazů.⁶⁴

Irving Sandler, strávil s Rothkem příjemné chvíle, při kterých probírali umění. Vzpomíná na to, když on sám poprvé spatřil sérii pláten pro restauraci Four Seasons: „Как-то раз осенью 1959 года я встретил Марка на улице, и он сообщил мне о завершении серии больших полотен для оформления модного ресторана Четыре времени года в Сигрем Билдинг. Он пригласил меня посмотреть их, и мы зашли в мастерскую на улице Боуэри. Это было просторное помещение бывшего спортзала, в котором Ротко построил макет - некое подобие ресторана, чтобы работать, как бы находясь непосредственно в интерьере. Мы молча сидели среди темных, мрачных полотен. Вдруг он спросил: „Можешь ли ты вообразить богатую публику за ужином в окружении этих картин?“ Я воочию представил себе бизнесменов, потягивающих виски и бросающих мимоletный взгляд на стены в паузах между обсуждением сделок. Зрелище, которое предстало бы их взору, было явно не духоподъемное... Однако Ротко все-таки согласился выполнить этот заказ для самого дорогого ресторана в мире, как сообщалось в пресс-релизе. Я колебался с ответом, но потом все же признался, что мне трудно представить себе его полотна в Четырех временах года. „Мне тоже, - согласился Марк. - Я только

⁶³ HESS, Barbara, GROSENICK, Uta (ed.). Abstraktní expresionismus. V Praze: Slovart, 2006. ISBN 80-720-9840-3. Str. 94.

⁶⁴ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

что отправил назад полученный аванс“. Это была весьма солидная сумма, и я знал, что художнику нелегко с ней расстаться.“⁶⁵

Ještě toho roku Rothka navštívil německý kurátor a nabídl mu, aby obrazy vystavil na uměleckém veletrhu v německém Kaselu. Mark Rothko udělal kurátorovi nabídku. Řekl mu, že když postaví kapli jako symbol pokání za holocaust, namaluje obrazy zdarma, nicméně k tomuhle nikdy nedošlo.⁶⁶

„Již dokončené obrazy byly později vystaveny v jiném upořádání a v jiných souvislostech. Jediná instalace prostorových obrazů, kterou Rothko sám zřizoval, byl jeho dar nejstarší univerzitě USA. Obrazy Harvard Murals (1962-1963) koncipoval pro jídelnu Holyoke Center. Skupinu obrazů tvoří jeden triptych a dva samostatné obrazy s jednotným temně rudým pozadím. Rothko vysvětloval, že triptych se vztahuje ke Kristově velkopátečnímu utrpení, oba světlejší obrazy pak k Velikonocům a ke vzkříšení.“⁶⁷

Obrázek č. 7 - Mark Rothko, Černý na kaštanové hnědi IV, 1959⁶⁸

⁶⁵ Воспоминания о Марке Ротко [online]. 119002, Москва, Малый Власьевский пер., д.12, стр. 1, 2013, #4 2013(41) [cit. 2016-12-24]. Dostupné z: <http://www.tg-m.ru/articles/4-2013-41/vospominaniya-o-marke-rotko>.

⁶⁶ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

⁶⁷ HESS, Barbara, GROSENICK, Uta (ed.). Abstraktní expresionismus. V Praze: Slovart, 2006. ISBN 80-720-9840-3. Str. 94.

⁶⁸ ROTHKO, Mark. Černý na kaštanové hnědi IV [online]. 1908 [cit. 2015-10-15]. Dostupné z: <http://www.tate.org.uk/whats-on/exhibition/rothko/room-guide/room-4-material-history>

Zakázka pro restauraci Four Seasons se dá považovat za Rothkovu životní příležitost ukázat Manhattanu, jak umění může změnit svět. Malíř si však nebyl jistý, zda tuto, byť velkorysou nabídku, přijmout. Odsuzoval tehdejší bohatou elitu Manhattanu a její zbytečné utrácení peněz. Když za nedlouho série pláten byla vystavěna v restauraci, sám Rothko se šel do ní najíst. Uvědomil si, že zakázku musí okamžitě zrušit. Nemohl dovolit, aby takoví nevšímaví lidé měli volný přístup k jeho obrazům.

4.3 POZDNÍ MALBY ROTHKA

Pozdní malby Rothka jsou jednoduše rozpoznatelné od těch předešlých, jelikož do jednoho obrazu za druhým přichází prosvětlená zóna mléčné šedé jako okraj planety osvětlené měsícem. Jako by Rothko už odešel do hlubin Vesmíru a teď rozhodoval o okamžiku stvoření, odděloval světlo od tmy a zemi od nebes, s cílem hrdinného sebeupálení.

Hmatatelná kvalita jeho forem, to se dá také považovat za jednu z charakteristik Rothkových klasických maleb. Jeho cílem bylo vytvořit pocit tíhy, proto nadále využíval vrstvených uspořádání. Tím dosahoval výsledku, že byl změněn obrazový prostor a využití barvy. Rothko využíval své obratnosti s barvou. V jeho dílech lze vnímat barvy jako průsvitné želé. Domníval se, že prostor se chápe jako aktuální fyzická látka.⁶⁹

Irving Sandler ve svých vzpomínkách na Marka Rothka píše: Незадолго до своей смерти Ротко пригласил меня к себе в мастерскую. На одной стене я увидел серию «пейзажей», выполненных на бумаге, а на мольберте стояла незаконченная работа маслом. Каждая из картин, написанных в серых тонах, была разделена на две части горизонтальной линией. Что я об этом думал? Я был очень взволнован и не скрывал этого. Для меня в этих картинах нет надежды. Он криво ухмыльнулся, как будто удовлетворенный моей реакцией.⁷⁰

Tmavé barvy Rothko poprvé zkusil v roce 1957, když začal vytvářet plátna ve stínech jedné barvy. Tytéž barvy využíval ve svých plátnech v období 20. - 30. let. V jeho pozdějších dílech je kontrast mezi barevnými poli podstatně menší. „Kromě

⁶⁹ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

⁷⁰ Воспоминания о Марке Ротко [online]. 119002, Москва, Малый Власьевский пер., д.12, стр. 1, 2013, #4 2013(41) [cit. 2016-12-24]. Dostupné z: <http://www.tg-m.ru/articles/4-2013-41/vospominaniya-o-marke-rotko>.

blízké tonality se dalším prvkem na většině maleb z konce 50. let stal plující bílý pravoúhelník, který barvy odhmožňoval. Také se nově objevovala široká hranice obklopující pravoúhelníkové tvary. Výsledkem byly tmavé nebo více intenzivní barvy orámované bílou oblastí přispívající k účinku, že světlo je projektováno směrem k bílému poli.⁷¹

Díky svému vysokému tlaku Rothka museli převést do nemocnice s aneurysmatem aorty. Lékaři mu nařídili zdravý styl život, přestat kouřit a také mu zakázali malovat. Toho roku se přestěhoval do svého ateliéru. Kritika ze všech stran byla pozitivní a přinesla mu velké uznání i ve Spojených státech i v Evropě. Byl zvolen členem National Institute of Arts and Letters. Čestný doktorát mu byl přidělen roku 1969 z Yale University.⁷²

4.4 PROJEV PŘI PŘEVZETÍ ČESTNÉHO DOKTORÁTU NA YELOVĚ UNIVERZITĚ 1969

„Chtěl bych poděkovat univerzitě a umělecké radě za poctu, kterou jste se rozhodli mi prokázat. Věřte mi, že přijímání takových poct je stejně nesnadné jako problém, komu je udělit. Když jsem byl mladý, bylo výtvarné umění jev osamělý: žádné galerie, žádní sběratelé, žádní kritikové, žádné peníze. A přitom to byly zlaté časy, protože jsme neměli co ztratit a získat mohli vizi. Dnes je to poněkud jinak. Nastala doba nekonečné záplavy slov, aktivit a spotřebitelství. Která situace je pro svět lepší, o tom se nehodlám dohadovat. Vím jen, že mnozí ve vleku tohoto života usilovně hledají tichá útočiště, kde by mohli zakořenit a růst. Musíme všichni doufat, že je naleznou.⁷³“

⁷¹ Mark Rothko: Klasické dílo [online]. Hustopeče, 2008 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/180552/ff_b/Bakalarska_prace.pdf. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita. Vedoucí práce PhDr. Aleš Filip, Ph.D. Str. 59.

⁷² GLENN, Martina. Mark Rothko. In: Umělecké směry Muzea a galerie: Mark Rothko [online]. Martina Glenn, Havlova 1050, 509 01 NOVÁ PAKA, Česká Republika: Glenn, 2009 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=637

⁷³ ROTHKO, Mark, KOLÍBAL, Stanislav (ed.). Umělcova skutečnost. Vyd. 1. Praha: Arbor vitae, 2008. De arte. ISBN 978-80-87164-05-1. Str. 65.

Obrázek č. 8 - Mark Rothko, No 1, 1964⁷⁴

4.5 THE ROTHKO CHAPEL

„Již v roce 1957 začal Rothko ve větší míře používat temnější barvy; o rok později zdůraznil, že „otevřené uvažování o smrti“ je jednou z „ingrediencí“ jeho malířství. Temná paleta charakterizuje také jeho poslední rozsáhlou skupinu obrazů, která vznikla na zakázku manželského sběratelského páru Dominiky a Johna de Menilových: ekumenická Rothko Chapel (Rothkova kaple).“⁷⁵

Dalších deset let Mark Rothko hledal malou kapli, kde by mohl vystavit svá díla, která byla zmařena v restauraci Four Seasons. Samostatná výstava v roce 1961 v Muzeu moderního umění ho trochu povzbudila. V tomto období byla nejvíce jeho díla prodávána. Dramaticky se změnil jeho osobní život. Vyvinula se u něho vážná závislost na alkoholu, cigaretách a jeho nezdravá strava přispěla k zhoršení zdravotního stavu. Díky kouření se prohloubily jeho zdravotní problémy se srdcem a plícemi. Došlo ke zkrachování druhého manželství. Jeho díla potemněla a stala se naléhavějšími právě v období, kdy do popředí přicházel pop art. Pro Rothka bylo vždycky malířství

⁷⁴ ROTHKO, Mark. No 1 [online]. 1964 [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://www.tate.org.uk/whats-on/exhibition/rothko/room-guide/room-6-black-form-paintings>

⁷⁵ HESS, Barbara, GROSENICK, Uta (ed.). Abstraktní expresionismus. V Praze: Slovart, 2006. ISBN 80-720-9840-3. Str. 94.

alternativou populární kultury, ale nikdy jejím komplicem. Zdálo se, že to teď galerie chtěly. Uvázl ve způsobu malby, kterou maloval už patnáct let a teď se ocitl v defenzívě. Proto se osvobodil od svého starého stylu, opustil zářivé barvy a dal přednost tmavým, ponurým barvám.⁷⁶

„В 1964 году Джон и Доминик де Менил поручили художнику Марку Ротко (1903-1970) создать серию полотен, подходящих для новой часовни, которая проектировалась архитектором Филипом Джонсоном (1906-2005). Ротко должен был работать в паре с архитектором; вместе они должны были создать проект, который представлял бы собой как художественную галерею, так и убежище для души.“⁷⁷

Nakonec se Rothkovi byla dána možnost uskutečnit svoji vizi. Byl mu nabídnut prostor pro výstavu jeho obrazů. Jednalo se o kapli v Houstonu, která měla být dostavěna v roce 1965. Byla mu dána naprostá svoboda, zde mohl představit vše, co si přál. Mohu říci, že pokud obrazy pro restauraci Four Seasons měly být gestem proti ostatnímu světu, pak kaple v Houstonu vás pohrbí v hrobce.⁷⁸

„Kaple byla postavena podle jeho představ a náleží k Rice University v texaském Houstonu. Při tvorbě obrazů poprvé pracoval s ohraničením barevných polí ostrými hranami a také s jednobarevnými deskami, které umocňovaly estetickou přísnost instalace.“⁷⁹

„Здание было задумано в восьмистороннем формате — традиционной форме раннехристианских и православных часовен, и образует почти круглое центральное пространство. Первоначально часовня предназначалась для католиков, но в конце концов ее стали рассматривать как место молитвы и созерцания для всех религиозных конфессий. После оформления проекта здания

⁷⁶ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

⁷⁷ Часовня Ротко. PLACEGID: Путешествия без гидов и турфирм [online]. Saint Petersburg, Russia: Andrey Av, 2003 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://placegid.ru/amerika/severnaya-amerika/ssha/chasovnya-rotko/>

⁷⁸ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

⁷⁹ HESS, Barbara, GROSENICK, Uta (ed.). Abstraktní expresionismus. V Praze: Slovart, 2006. ISBN 80-720-9840-3. Str. 94.

Джонсон отошел от него, а Ховард Барнстоун и Юджин Обри приступили к строительству.⁸⁰

Na plátnech byly rozlity celé nádrže černě. Systematické tlumení světla, které v Rothkových dílech vždycky tak intenzivně zářilo, najednou chybělo. „Vlnící okraje prozářené světlem, které Rothkovým obrazům dodávaly tolik pohybu, zmizely. Místo nich, inkoustová noc. Téměř jako by maloval proto, aby zjistil, do jaké míry dokáže světlo zatmít.“ Houstonská kaple má vyjadřovat něco, jako pohřeb zaživa. Jako by tím vyjadřoval svoji současnou životní situaci.⁸¹

„Каждое полотно — это этюд в черном цвете, с красными полутонами или яркими цветами, с изменяющейся густотой красок, что создает цветовую неопределенность. Символизм красного и его ассоциации с жизнью, силой и духом, и черного, связанного со смертью и созерцанием, — все это хорошо соотносится с неукрашенным и тускло освещенным интерьером капеллы. Это одно из наиболее трогательных религиозных зданий в мире.“⁸²

V roce 1965 pracoval na svých plátnech s pomocí dvou asistentů, kteří díla namalovali, aniž by Rothko do toho svým štětcem zasahoval. Pouze na asistenty dohlížel a radil jim.

„Rothko nikdy neviděl dokončenou kapli a sám svá díla neinstaloval. Konečnému rozmístění pláten předcházelo mnoho různých kombinací. Posléze se největším problémem stala kupole, která na obrazy pouštěla příliš mnoho světla a pomalu ničila pigmenty. V roce 1974 byla zastíněna a objevily se komentáře, že tento čin poškodil Rothkovo vyznění maleb. Přesto byla tato ochrana účinná.“⁸³

⁸⁰ Часовня Ротко. PLACEGID: Путешествия без гидов и турфирм [online]. Saint Petersburg, Russia: Andrey Av, 2003 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://placegid.ru/amerika/severnaya-amerika/ssha/chasovnya-rotko/>

⁸¹ Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.

⁸² Часовня Ротко. PLACEGID: Путешествия без гидов и турфирм [online]. Saint Petersburg, Russia: Andrey Av, 2003 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://placegid.ru/amerika/severnaya-amerika/ssha/chasovnya-rotko/>

⁸³ Mark Rothko: Klasické dílo [online]. Hustopeče, 2008 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/180552/ff_b/Bakalarska_prace.pdf. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita. Vedoucí práce PhDr. Aleš Filip, Ph.D. Str. 59.

Obrázek č. 9 - Rothko Chapel 1964 - 1967, Houston, Texas (olej na plátně)⁸⁴

„Часовня Ротко функционирует как церковь, музей, место для проведения встреч, лекций, форумов и концертов. Ее основатели – два филантропа – Джон и Доминик де Менил (John/Dominique de Menil). Это сокровенное святилище, находящееся в Хьюстоне, штат Техас, доступно для людей всех вероисповеданий. Часовня принимает более 60 000 посетителей каждый год, людей, проповедующих разные религии, из различных уголков мира. На площади возвышается величественная скульптура Барнетта Ньюмана (Barnett Newman), надломленный обелиск, сооруженный в память доктора Мартина Лютера Кинга.⁸⁵

⁸⁴ ROTHKO, Mark. Rothko Chapel [online]. 1964-1967 [cit. 2015-10-16]. Dostupné z: <http://www.markrothko.org/rothko-chapel/>

⁸⁵ Места Силы: Часовня Ротко / Rothko Chapel Места Силы: Часовня Ротко / Rothko Chapel. Форумы Лотоса [online]. 2013 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://ariom.ru/fo/t809.html>

Obrázek č. 10 - The Rothko Chapel, Houston, Texas - socha Barnett Newmana:
Broken Obelisk (1969)⁸⁶

В 2011 часовня отметила свое сорокалетие, добившись за все предшествующие годы звания одного из величайших культурных достижений второй половины 20 века. В 2001 Rothko Chapel была включена в Национальный Регистр Исторических Мест и постоянно занимает позиции в десятке самых посещаемых мест в мире.

Часовня Ротко - это место, где проводятся священные церемонии и мероприятия самых разных исповеданий, место, где поддерживается опыт и понимание всех традиций от традиционного христианства, йоги и до сикхской

⁸⁶ Tamtéž

и зороастрийской медитации. Тут проходят крупные церковные празднества и торжества для тех общин, которые не имеют собственного пристанища.⁸⁷

4.6 SMRT MARKA ROTHKA

Mark Rothko žil velice nezdravým způsobem života. Jeho první zdravotní problémy se projevily v roce 1967. Na rady lékařů nedbal, stále kouřil, pil, nezdravě se stravoval. Jeho manželka ho opustila v roce 1969 z důvodu impotence. Na sklonku svého života bydlel v ateliéru. Ve své poslední vůli rozdělil svůj majetek mezi rodinu a The Mark Rothko Foundation. Mark Rothko trpěl depresemi, což ho nejspíše vedlo k sebevraždě.

Oliver Steindecker byl ten, kdo našel 25. února 1970 Rothka mrtvého na podlaze ateliéru. Ukázalo se, že se jednalo o sebevraždu, Rothko měl podřezané zápěstí a po pitvě se zjistilo, že se předávkoval antidepresivy.⁸⁸

⁸⁷ Места Силы: Часовня Ротко / Rothko Chapel Места Силы: Часовня Ротко / Rothko Chapel. Форумы Лотоса [online]. 2013 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://ariom.ru/fo/t809.html>

⁸⁸ GLENN, Martina. Mark Rothko. In: Umělecké směry Muzea a galerie: Mark Rothko [online]. Martina Glenn, Havlova 1050, 509 01 NOVÁ PAKA, Česká Republika: Glenn, 2009 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=637

ZÁVĚR

Je zřejmé, že Mark Rothko značně ovlivnil americkou uměleckou scénu 20. století. Patří k nejvýznamnějším představitelům abstraktního expresionismu. Malíř byl a stále je svojí prací absolutně výjimečný. Jeho originalita spočívala ve vrstvení barevných pásů, jež dokázaly vyvolat v návštěvnicích výstav nezapomenutelné pocity. Rothkova tvorba se naprosto odlišovala od jeho současníků, kterými byli například Pollock, Newman, Still a mnozí další. Odborná veřejnost zpočátku srovnávala Rothka se zmíněnými umělci, nicméně Mark Rothko si ve 40. letech našel svůj osobitý styl, kterým uchvátil nemalou část populace. Za přední umělecká díla byla považována především plátna, která dosahovala nadměrných rozměrů (2,5 metrů na 2 metry). Tato barevná pole zahrnovala širokou škálu tónů barev.

Mark Rothko zpočátku zcela tápal v určení směru, kterým se má ve své umělecké kariéře ubírat. V první etapě jeho tvorby lze malířova díla zařadit do expresionismu. Hlavní důvodem této teze je umělcovo ztvárnění postav. Poté se nechal inspirovat řeckými tragédiemi, díky nimž se uchýlil k surrealismu. Zmíněné období netrvalo v poměru k ostatním uměleckým etapám příliš dlouho. Ve 30. letech se Mark Rothko seznámil s prací Henriho Matisse. Po důkladném prostudování Matissových obrazů dospěl malíř ke změně pojetí svých děl. V průběhu několika let Rothko dospěl k výše zmíněným barevným polím. Zatímco při prvním pohledu nezanechávají Rothkova díla na divákovi hlubší dojem, v bezprostřední blízkosti plátna vyvolávají smíšené pocity. Dokázal do díla vtisknout své emoce, které se mu podařilo předat dále. Plátna působí živě, jako by dýchala a vlnila se před divákem.

Velice důležité je, že Rothko nejprve používal pestré barvy, jako je oranžová, červená a žlutá. Postupem času však měly životní události ve velké míře vliv na přístup a zejména samotné ztvárnění děl. Podle dostupných zdrojů vyjadřoval negativní emoce zejména ve své pozdější tvorbě.

Například série obrazů pro Four Seasons byla pouze hnědočerná. Kombinace barev měla vyvolat nechuť k jídlu, deprese a pláč u hostů restaurace. Důvodem Rothkova snažení o působení záporných pocitů u návštěvníků byl jeho postoj k tehdejší společenské elitě. Příčina spočívala v Rothkově chápání konzumní společnosti v druhé polovině 20. století. Malíř usiloval o změnu přístupu bohatých elit Manhattanu

ke spotřebitelům využívajících jejich služeb. Dokladem tohoto boje je výše zmíněná snaha o znechucení atmosféry v restauraci Four Seasons. Dalším potvrzením Rothkova zápasu proti privilegovaným vrstvám je snaha o zpětné navrácení obrazů z dané restaurace, bez ambice vrácení finančního obnosu za hotové dílo.

Vrcholem směřování k temnějšímu pojetí tvorby byla série obrazů pro kapli v Houstonu. Na daných malbách lze vidět tmavou modř nebo pouze černou barvu. Spousta kunsthistoriků se domnívá, že negativita ve zmíněných obrazech byla důsledkem jeho životních situací.

Ve své bakalářské práci jsem se pokusila podat ucelený obraz jak Rothkova života, tak jeho díla. Jelikož je v České republice malý počet zdrojů podrobně pojednávajících o tomto abstraktním malíři, využila jsem velkého počtu dostupných jak internetových, tak knižních předloh. Musím však konstatovat, že jsem nemohla dospět ke komplexní studii. Mým cílem ale bylo především pochopení přístupu Marka Rothka k vlastním dílům a zjištění míry ovlivnění jeho tvorby na soudobou společnost, k čemuž jsem využila adekvátní příklady.

РЕЗЮМЕ

Тема моей бакалаврской работы- Абстрактная живопись, Марк Ротко. В бакалаврской работе я хочу достичь этих целей. Во-первых, познакомить читателя с жизнью Марка Ротко, во-вторых, объяснить, почему он занимается именно искусством, в-третьих представить периоды его творчества, хронологически разделить его творчество и в-четвертых, познакомить с самыми важными заказами Ротко.

Бакалаврская работа состоит из четырех глав, далее из введения, заключения, резюме на русском языке, библиографии, приложений и аннотации на английском языке.

Работа состоит из двух частей работа имеет две части. Первая часть содержит три главы, вторая только одну.

Первая глава называется Детство и эмиграция Марка Ротко в США. Здесь представлю семью Ротко, приведу основные сведения и данные. Живописец и график Марк Ротко родился в России в еврейской семье, хотя в мире он известен как американский художник. Его прежнее полное имя Маркус Яковлевич Роткович. Он родился в 1903 году в Двинске. Происходил из семьи аптекаря Якова Ротковича и его жены Анны. Ротко владел русским и еврейским языками. У семьи Ротковичевых было четверо детей и только Марк учился в еврейской школе. В первой половине 20-го века в Америку эмигрировало много еврейских семей, которые стремились уйти от неприятных жизненных условий в России. Яков Роткович, как раз по этой причине решил эмигрировать в Соединенные Штаты Америки. Сначала решил уехать один, чтобы приготовить условия жизни для своей семьи. Затем Ротковичевы поехали в Портленд в Орегоне, где у братьев Якова была швейная мастерская. Жизнь Ротковичевых была нелегкой, потому что отец Яков скоро умер и семья оказалась в плохих финансовых условиях. О семье заботилась только мать Анна, и все члены семьи работали на разных работах, чтобы заработать хоть какие-то деньги. Ротко был образованным сентиментальным евреем, увлеченным своими мыслями, о которых хотел рассказать всем своим друзьям. Он любил литературу, философию, социологию и интересовался музыкой. Когда ему исполнилось семнадцать лет, он активно начал работать

в еврейской общине. После окончания средней школы он поступил в Йельский университет в Нью Хейвене. Так как по происхождению он был еврей, ему отобрали стипендию, поэтому он Йельский университет покинул и в 1923-ем году переселился в Нью Йорк. В Нью Йорке он начал заниматься искусством и надеялся, что здесь будет для него много рабочих возможностей. Здесь начал заниматься искусством, в качестве нового способа самовыражения. В его первых картинах отсутствует перспектива и глубина и он вдохновляется природой.

Во второй главе я обращаю свое внимание на период экспрессионизма. В первом абзаце пытаюсь раскрыть понятие термина экспрессионизм. Затем занимаюсь темой картин Ротко. В этот период Ротко рисует фигуры, которые появляются в группах, несмотря на то, что они на самом деле индивидуалисты и иностранцы. Период экспрессионизма можно считать периодом, в котором Ротко искал инспирацию и развивал свой стиль. Дальнейшей темой Ротко был транспорт и его средства, где он наблюдал за людьми и их характерами. В 1928-ом году в первый раз устроил выставку картин в галерее. На выставке были картины и других молодых художников и его студентов (студенты из Jewish Center Academy). Произведения были преимущественно экспрессионистические и темные, и критикам они понравились. В 30-ые годы он знакомится со своей будущей женой а также состоится его первая самостоятельная выставка.

Потом я обращаю свое внимание на группу молодых художников, потому что они были друг другу инспирацией и вместе занимались живописью. Все они были еврейские эмигранты и к их самым любимым темам принадлежала пространственная функция цвета. В 30-ых годах Ротко принимал участие в выставках только с группой художников с названием „The Ten“. Темой его картин была человеческая фигура и метро. Этот период не является для Ротко лучшим, потому что у него были плохие финансовые условия. Так как он не был гражданином США, он не получил пособия. Картины Ротко никого не интересовали. Ротко впал в депрессию. Все изменилось, когда Ротко увидел картину «Красная мастерская», художника А. Матисса. Работа Матисса Ротко заинтересовала, и поэтому он стремился ее внимательно изучить. В 1938-ом году американское гражданство получил. Уже не боялся депортации обратно в Европу.

Дальше я уделяю внимание 40-ым годам. Это переломный период в его жизни. Он придумал творческое имя Марк Ротко, которое было легализовано в 1959-ом году. В данный период Ротко разводится, но через год он опять женится. Ротко уходит от экспрессионизма, занимается сюрреализмом, но это направление в искусстве не приносит ему удовольствия. Он находит для себя новое направление в искусстве – абстрактный экспрессионизм, которое его вдохновляет всю жизнь.

Третья глава с названием Абстрактный экспрессионизм объясняет этот термин по книге Стили искусства. Здесь выражено мнение, что настоящее искусство отражает противоречивые внутренние чувства человека. Художники используют в своих произведениях жесты, цвета, формы и структуры. Художник должен создать новый вид искусства, который смирится с иррациональным, абсурдным миром. Почти у каждого художника – экспрессиониста был свой стиль работы, хотя у них были сходные впечатления, опыт и взгляды. Ротко говорит что никакую такую дефиницию не читал и до сих пор не знал, что это значит... Он антиэкспрессионист. Картины Ротко вызывают воображение и требуют от людей погрузиться в раздумье. У так называемых абстрактных мультиформ – картин больших размеров, где можно увидеть цветные поля, Ротко говорит о том, что реакция зрителя может быть даже смертной. Картина зрителя захватит целиком. Он также сравнивал свои картины с пьесами. Очень любил театр и изучал драму в Портленде. Ротко говорил, что его картины - драмы и формы - актеры. Мультиформами начинается славная карьера Ротко. После периода мультиформ для работы Ротко характерны цветные полосы на монохромном фоне. Такие картины писал до конца своей жизни.

Четвертая глава с названием Славный период Ротко, касается достижений Ротко в искусстве. Марк Ротко сделал что-то оригинальное, его картины вызывают эмоции. На первый взгляд они выглядят обыденно, но если зритель вопьется глазами в картину, в конкретную деталь, потому что Ротко пишет расфокусированный край картины, ему кажется, что цвета двигаются, как-будто дышат. Для этого очень важные такие расфокусированные края и между цветными зонами. За три года (1954-1957) стоимость картин повысилась трехкратно. Все музеи в окрестностях хотели иметь и выставлять картины Ротко. Он не хотел, чтобы о его картинах говорили, что они милые и красивые, чтобы вызвали такие

реакции. Тоже не хотел, чтобы его картины покупали толстосумы. Хотел, чтобы люди перед картинами плакали как он, когда их писал.

В этой главе я стремился приблизить главные идеи Ротко. Он читал лекции зрителям о том, как возникают его и после лекций отвечал на их вопросы. Он говорил о смерти, о чувствительности, беспокойстве, иронии, конфликте, жажде, подавленной мечте, остроумии и надежде, которая нужна для того, чтобы тяжесть стала сносной.

В следующей части я занимаюсь заказом Ротко, в 1958-м году, о написании картины для оформления модного ресторана «Четыре времени года» в Сигрем Билдинг. Это был самый большой заказ в то время- тогда Марку Ротко предлагали 35 000 долларов. Это была очень солидная сумма. Ротко долго думал и советовался со своими друзьями, принять-ли или не принять заказ. Ему не хотелось поддерживать американский капитализм, но с другой стороны, он мог бы прославиться. Над картинами начал работать в своей мастерской, просторном помещении бывшего спортзала, где он построил макет ресторана, чтобы работать как-будто находясь в интерьере ресторана. В картинах хотел выразить основные человеческие эмоции - трагедию, экстаз, неотвратимую гибель с целью довести людей до слез, до безнадежности. Ротко со своей женой пошел поужинать в ресторан «Четыре времени года ». Среди богатых людей, не привыкнув питаться в таких ресторанах, он чувствовал себя очень неудобно. Осознал, что не может находиться в среде богатой публики в окружении своих картин. Бизнесменов, бросающих мимолетный взгляд на картины в паузах между обсуждением сделок. Ротко знал, что они выдержат все, что его картины их не затронут.

Измученный художник,окончив работу, решил весной 1958-го года, вместе со своей женой и дочерью поехать отдохнуть на три месяца в Европу. Осенью 1959 –го года отправил назад полученный аванс. Заказ для ресторана Четыре времени года был самый большой заказ в его жизни, значит - деньги для Ротко не были на первом месте в системе ценностей. Для художника важнее всего было искусство, которое он всегда предпочитал и люди понимающие его картины, люди, у которых его картины вызывают плач. Много людей немогло понять, почему Ротко отказался от заказа, от денег. Картины он оставил для себя. В том ж году их по предложению немецкого куратора выставлял на ярмарке

искусства в городе Кассель в Германии. В 60-ых годах картины Ротко были популярны, хорошо продавались. Его состояние здоровья резко ухудшилось. Много пил, курил и неправильно питался. У него возникли проблемы с сердцем и легкими. Вторично разводится.

Следующая часть моей работы занимается его пребыванием в Хьюстоне. В 1964-ом году получил Ротко заказ на серию полотен для новой часовни в Хьюстоне. Он сотрудничал с ее архитектором Филипом Джонсоном. Вместе должны были создать проект, который представлял бы с одной стороны художественную галерею, а с другой стороны убежище для души. Картины для часовни писал темными красками – синей и черной, чтобы почувствовать, как может свет потемнеть. В часовне человек может чувствовать себя как на своих похоронах. Можно сказать, что это отражало расположение души Ротко. Над картинами в часовне работали помощники Ротко, а он работой только руководил. Открытия часовни в 1971-ом году он не дождался, преждевременно умер.

В конце своей бакалаврской работы я занимаюсь смертью Ротко. В 1968-ом году была у Ротко обнаружена артериальная аневризма. Марк Ротко игнорировал рекомендации врачей, их советы. Он дальше много пил, курил и отказался соблюдать диету. Развелся. Жил в своей студии. У него появились симптомы депрессии, решил покончить своей жизнью самоубийством. 25-го февраля 1970-го года, ассистент Ротко, Оливер Стейндекер, обнаружил Марка Ротко со вскрытыми венами. Ротко перед самоубийством принял обильное количество антидепрессантов. По завещанию имущество было разделено семье и The Mark Rotho Foundation.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1	Mark Rothko: Entrance to subway, 1938, str. 12
Obrázek č. 2	Henri Matisse, Červený pokoj, 1911, str. 16
Obrázek č. 3	Henri Matisse, Jídelní stůl (La Desserte). 1908, str. 17
Obrázek č. 4	Jackson Pollock, Modré tyče, 1952, str. 22
Obrázek č. 5	Mark Rothko, Obraz bez názvu 8, 1948 – ze série Multiforms (olej na plátně, 127,6 x 109, 9 cm, soukromý majetek, sbírka Kate Rothko-Prizelové), str. 24
Obrázek č. 6	Mark Rothko, Okr a červená na červené, 1954 (Washington, D. C., The Phillips Collection, str. 30
Obrázek č. 7	Mark Rothko, Černý na kaštanové hnědi IV, 1959, str. 34
Obrázek č. 8	Mark Rothko, No 1, 1964, str. 37
Obrázek č. 9	Rothko Chapel 1964 – 1967, Houston, Texas (olej na plátně), str. 40
Obrázek č. 10	The Rothko Chapel, Houston, Texas – socha Barnetta Newmana: Broken Obelisk (1969), str. 41

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Knižní zdroje:

1. DEMPSEY, Amy. Umělecké styly, školy a hnutí: encyklopedický průvodce moderním uměním. Praha: Slovart, 2002. ISBN 80-7209-402-5.
2. GOLDING, John. Cesty k abstraktnímu umění: Mondrian, Malevič, Kandinskij, Pollock, Newman, Rothko a Still. Vyd. 1. Brno: Barrister & Principal, 2003. Dějiny a teorie umění. ISBN 80-86598-48-9.
3. GOMBRICH, E. Příběh umění. Vyd. v češ. 2. (rev.), v Mladé frontě a Argu 1. Praha: Argo, 1997. ISBN 80-204-0685-9.
4. HESS, Barbara, GROSENICK, Uta (ed.). Abstraktní expresionismus. V Praze: Slovart, 2006. ISBN 80-7209-840-3.
5. CHALUPECKÝ, Jindřich, TROCHOVÁ, Zina, Jaroslav MED a Jan ŠULC (eds.). Expresionisté: Richard Weiner, Jakub Deml, Ladislav Klíma, podivný Hašek. Vyd. 2. Praha: Torst, 2013. ISBN 978-80-7215-453-1.
6. PIJOÁN, José. Dějiny umění. V Kniž. klubu 1. Praha: Knižní klub, 2000. ISBN 80-7176-765-4.
7. POSPISZYL, Tomáš. Srovnávací studie. Praha: Fra, 2005. ISBN 80-86603-27-X.
8. ROTHKO, Mark, KOLÍBAL, Stanislav (ed.). Umělcova skutečnost. Vyd. 1. Praha: Arbor vitae, 2008. De arte. ISBN 978-80-87164-05-1.

Internetové zdroje:

9. GLENN, Martina. Mark Rothko. In: Umělecké směry Muzea a galerie: Mark Rothko [online]. Martina Glenn, Havlova 1050, 509 01 NOVÁ PAKA, Česká Republika: Glenn, 2009 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=637
10. Mark Rothko: Klasické dílo [online]. Hustopeče, 2008 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/180552/ff_b/Bakalarska_prace.pdf. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita. Vedoucí práce PhDr. Aleš Filip, Ph.D. Str. 59.

11. MATISSE, Henri. Červený pokoj [online]. 1908 [cit. 2015-10-06].
Dostupné z: <http://www.wikiart.org/en/henri-matisse/red-studio-1911>
12. MATISSE, Henri. Jídelní stůl (La Desserte) [online]. 1908 [cit. 2015-10-06]. Dostupné z: <https://www.pinterest.com/caterinelaurent/henri-matisse>
13. ROTHKO, Mark. Černý na kaštanové hnědi IV [online]. 1908 [cit. 2015-10-15]. Dostupné z: <http://www.tate.org.uk/whats-on/exhibition/rothko/room-guide/room-4-material-history>
14. ROTHKO, Mark. Entrance to subway [online]. 1938 [cit. 2015-09-29]. Dostupné z: <http://rothko-pollock.ru/mark-rotko-vxod-v-podzemku/>
15. ROTHKO, Mark. No 1 [online]. 1964 [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://www.tate.org.uk/whats-on/exhibition/rothko/room-guide/room-6-black-form-paintings>
16. ROTHKO, Mark. Rothko Chapel [online]. 1964-1967 [cit. 2015-10-16]. Dostupné z: <http://www.markrothko.org/rothko-chapel/>
17. Воспоминания о Марке Ротко [online]. 119002, Москва, Малый Власьевский пер., д.12, стр. 1, 2013, #4 2013(41) [cit. 2016-12-24]. Dostupné z: <http://www.tg-m.ru/articles/4-2013-41/vospominaniya-o-marke-rotko>.
18. Места Силы: Часовня Ротко / Rothko Chapel Места Силы: Часовня Ротко / Rothko Chapel. Форумы Лотоса [online]. 2013 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://ariom.ru/fo/t809.html>
19. Часовня Ротко. PLACEGID: Путешествия без гидов и турфирм [online]. Saint Petersburg, Russia: Andrey Av, 2003 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <http://placegid.ru/amerika/severnaya-amerika/ssha/chasovnya-rotko/>

Kinematografické zdroje:

20. Síla umění [dokumentární film]. Režie C. HINDMARCH, C. BEAVAN, D. BELTON. Velká Británie, 2006.
21. Марк Ротко – 1903-1970, an abstract humanist. [dokumentární film]. Režie I. MORGENSZTERN. Francie, 2003.

ANOTACE

Jméno a příjmení autora:	Michaela Vlčková
Název fakulty:	Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Název katedry:	Katedra slavistiky
Název bakalářské práce:	Abstraktní malířství - Mark Rothko
Vedoucí bakalářské práce:	prof. PhDr. Zdeněk Pechal, CSc.
Počet stran:	5
Počet znaků:	91 170
Počet titulů použité literatury:	21
Klíčová slova:	expresionismus, umění, dílo, abstraktní expresionismus, multiformy, malířství, emigrace, expresionisté, plátno, období, surrealismus, Four seasons, Rothko Chapel

Charakteristika bakalářské práce:

Bakalářská práce na téma Abstraktní malířství - Mark Rothko se zabývá životem a dílem malíře Marka Rothka. Bakalářskou práci lze rozdělit do dvou hlavních částí. První část se zabývá životem Rothka. Úvodní kapitoly bakalářské práce jsou věnovány dětství, emigraci a životu v USA. Další kapitoly se zaměřují na expresionismus, surrealismus, abstraktní expresionismus a na celkovou tvorbu Rothka. Druhá část práce je zaměřena na Rothkovy významné zakázky. Jedna z kapitol popisuje zakázku na Manhattanu pro restauraci Four seasons. Navazující kapitola představuje zakázku v texaském Houstonu, kde Rothko vystavoval svá nejtemnější plátna. V závěrečné kapitole je uvedeno, jak Mark Rothko zemřel a co ho k tomu vedlo.

ANNOTATION

Name and surname of the author: Michaela Vlčková

Name of the faculty: Faculty of Arts, Palackého University in Olomouc

Name of the department: The Department of Slavonic Studies

Title of the Bachelor thesis: Abstrakt Art - Mark Rothko

Supervisor: prof. PhDr. Zdeněk Pechal, CSc.

Number of pages: 54

Number of characters: 91 170

Number of sources: 21

Key words: expressionism, art, piece of work, abstract expressionism, multiforms, painting, emigration, expressionists, canvas, era, surrealism, Four seasons, Rothko Chapel

Bachelor thesis characteristics:

This Bachelor thesis entitled Non-figurative painting – Mark Rothko focuses on life and work of a painter Mark Rothko. The Bachelor thesis can be divided into two main parts. The first part deals with Rothko's life. The front chapters of the Bachelor thesis are devoted to Rothko's childhood, emigration and life in the USA. Next chapters aim at expressionism, surrealism, abstract expressionism and the whole Rothko's work. The second part of the thesis focuses on his significant commissions. One of the chapters describes his commission for a restaurant Four seasons in Manhattan. The successive chapter depicts his commission in Houston in Texas, where Rothko exhibited his most gloomiest canvases. The final chapter talks about his committing suicide and his reasons for such an act.